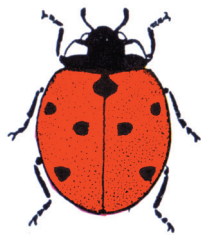

Insekt-Nytt

Medlemsblad for Norsk
Entomologisk Forening.

Nr. 1 1988 Årg. 13

Insekt-Nytt nr. 1, 1988

Medlemsblad for Norsk entomologisk forening

Insekt-Nytt

Årgang 13, nr. 1, 1988

Redaksjonen:

Lars Ove Hansen (Redaktør)
Espen Bergsmark
Øistein Berg
Devegg Ruud (Fototeknisk ass.)
Claudia Torner Mora

Redaksjonens adresse:

Insekt-Nytt
v/Lars Ove Hansen
Sparavollen 23
3021 Drammen.
Tlf. 03-83 56 40

Postgirokontonr. 5 91 60 77

Sats, lay-out, paste-up: Redaksjonen
Trykk: Mercur Trykk, Drammen

Insekt-Nytt utkommer med 4 nummer i året.

ISSN 0800-1804

Insekt-Nytt presenterer populærvitenskapelige oversikts- og temaartikler om insekters (inkl. edderkoppdyr og andre land-leddyr) økologi, systematikk, fysiologi, atferd, dyregeografi etc. Likeledes trykkes artslister fra ulike områder eller habitater, ekskursjonsrapporter, naturvern-, nytte- og skadedyrstoff, bibliografier, biografier, historikk, "anekdoter", innsamlings- og prepareringsteknikk, utstyrstips, bokanmeldelser m.m. Vi trykker også alle typer stoff som er relatert til Norsk entomologisk forening og dets lokalavdelinger: årsrapporter, regnskap, møte- og ekskursjons-rapporter, debattstoff etc. Opprop og kontaktannonser trykkes gratis for foreningens medlemmer. Språket er norsk (svensk eller dansk).

Insekt-Nytt vil prøve å finne sin nisje der vi ikke overlapper med NEF's fagtidsskrift *Fauna norv. Ser. B.* Originale vitenskapelige undersøkelser, nye arter for ulike faunaregioner og Norge går fortsatt til fagtidsskriftet. Derimot er vi meget interesserte i artikler som omhandler "interessante og sjeldne funn", notater om arters habitatvalg og levevis etc., selv om det nødvendigvis ikke er "nytt".

Annonsepriser:	1/4 side kr.	350,-
	1/2 side kr.	500,-
	1/1 side kr.	800,-
	Bakside kr.	3.000,-

Baksiden trykkes i fire farger, men prisen inkluderer ikke reproarbeid. Ved bestilling av annonser i to nummer etter hverandre kan vi tilby 10% reduksjon i prisen, fire nummer etter hverandre gir 25% reduksjon.

Abonnement: Medlemmer av Norsk entomologisk forening får Insekt-Nytt (og *Fauna norv. Ser. B.*) gratis tilsendt. Medlemskontingenten er for tiden kr. 100,- pr. år. Henvendelse om medlemskap i NEF sendes sekretæren: Trond Hofsvang, post boks 70, 1432 Ås-NLH.

Tidsfrister for innlevering av stoff:

Nr. 1: 1/2, nr. 2: 1/5, nr. 3: 1/8, nr. 4: 1/11.

Forsidebilde: To hanner av *Trogonoptera brookiana albescens* suger næring på en elvebredd ved Kuala Woh, Perak, Malaysia. 2. I 1982. Foto: Øistein Berg.

REDAKSJONELT

Insekt-Nytt inn i data-alderen

Igjen har Insekt-Nytt redaksjonen flyttet på seg. De fleste har nok allerede oppdaget at det er Drammenslagets medlemmer som tar sin økt.

Depresjonen bredde seg her hos oss på slutten av fjoråret da stofftilgangen stoppet nesten helt opp. Men den tok seg fint opp igjen nå på nyåret. Vi får bare håpe at den fortsetter. Takk til alle dere som har sendt inn stoff.

Leserne vil nok ikke merke så store forandringer på bladet. Osloledaksjonens lay-out vil langt på vei bli beholdt. De gjorde en meget bra jobb der. **Takk til Oslo-redaksjonen - godt jobba!!** Fra Trønderne har vi tatt fram igjen forsida med fire farger. Denne håper vi nå skal bli en standard også etter vår redaksjonsperiode.

Det nye med bladet er at vi i redaksjonen skriver alt stoffet inn på *fil* som det heter på dataspråket. Redigeringa av bladet skjer på EDB. Dette letter redaksjonens arbeid en god del. Vi sparer også inn setteren da vi gjør hans jobb. Med tida tenker vi oss at fler og fler som leverer stoff til bladet kan levere det på diskett.

Vi håper dere blir fornøyd med stoffet vi bringer. Men det er like mye *dere* som skal forme bladet som oss her i redaksjonen.

Gratulasjoner til Buskerud som nå er det første fylket i Norge med to NEF-lokallag. Vi får håpe at også Kristiansand og Raufoss får samla seg dette året.

Når du nå sitter med det første nummeret vårt og sikkert er uenig i en hel masse angående bladet, så ikke vent til årsmøtet til høsten med all kritikken. Kan du ikke heller sende oss et leserbrev med ris (og ros) isteden.

Her er iallefall første nummer - god fornøyelse.

Red.

Innhold

Zachariassen, K.E. Norsk naturforvaltning - en anakronisme.....	2
Berg, Ø. Sommerfuglfangst i tropisk Asia.....	3
Greve, L. Litt mer om dialekt- og lokalnavn på norske insekter.....	10
Holgensen, H. En gammel historie - om en ny sikade.....	12
Stenløkk, J.A. Midd på akvarieplanter.....	14
Sagvolden, B.A. Numedal Insektregistrering.....	15
NEF-informasjon	
Jæren Entomologklubb. Velkommen til EIS 7 !.....	16
Hågvar, S. Nytt fra verneutvalget IV.....	17
Årsmelding for NEF 3.12. 1986 - 11.12. 1987.....	19
Nye medlemmer i NEF etter 10/5-1986.....	25
Nytt fra lokallagene	
Årsmelding fra lokallagene 1987.....	26
Insektutstilling i Larvik.....	29
Bokanmeldelse.....	30
Møteprogram for lokallagene.....	31
Sagvolden, B.A. De første år.....	32

Formannens Ord

Norsk naturforvaltning - en anakronisme

Norsk Entomologisk Forening har i en årrekke arbeidet for å skape forståelse for at insekter og andre invertebrater må tas med i forvaltningen av vår natur, bl.a. når det gjelder vernetiltak. Til tross for at det er flere tiår siden vi fikk et eget departement for miljøvern, foregår den praktiske miljøforvaltning fortsatt som om insekter og andre invertebrater ikke eksisterer. Miljøverndepartementet fikk allerede fra starten av en underlig fokusering på én bestemt dyregruppe, fugl. Vi tror at denne situasjonen må skyldes at Miljøverndepartementet ved sin etablering fikk en noe ensidig biologisk kompetanse, med ornitologi som det sentrale fagfelt. Dette har nok ført til at "markedsføringen" av invertebrater som verneverdige innad i departementet ble svak. Naturforvaltningen fikk med dette en noe skjev politisk profil, som nok fortsatt preger den praktiske politikken. Det mest beklagelige ved denne situasjonen er at en rekke verneplaner er iverksatt på grunnlag av nokså ensidige utredninger, der dyregrupper utenom fugl har hatt en tendens til å falle utenfor. Vernebehovende for invertebratene, som også omfatter en rekke arter med publikumsappell, bl.a. sommerfugler, er overhodet ikke nevnt i disse planene. Invertebratene er nok også den økologisk langt viktigste dyregruppen, og miljøforvaltningen kan i lengden ikke være fokusert utelukkende på dyregrupper med "kosmetisk" appell.

Vi vil skynde oss å slå fast at det i den senere tid har skjedd en viss endring i denne ensidig-

heten. Det nylig igangsatte vernearbeidet for barskog har invertebratene med, og Miljøverndepartementet har gitt støtte til enkelte andre fauna-undersøkelser rettet mot invertebrater. De mest akutte verneproblemer når det gjelder invertebratene ligger imidlertid trolig ikke i barskogsområdene, men i andre naturtyper, f.eks. edelløvskog. Når det gjelder disse naturtypene synes forvalterne å anse de praktiske vernetiltakene som fullførte, til tross for at de er gjennomført uten at invertebratene er tatt med i utredningsarbeidet. Vi synes at departementet her bør innse at utredningene er mangelfulle, og at det må settes iverk supplerende tiltak. Særlig når det gjelder invertebratfaunaen i hule trær er faren for at utviklingen skal løpe fra vernetiltakene overhengende. Vi synes forvalterne nå må vise initiativ og gjøre noe konkret før det er for sent.

Vi synes forøvrig at det er utilfredsstillende å måtte mase på forvaltningen for at konkrete tiltak skal settes iverk på dette området. Det burde være en selvsagt oppgave for en innsiktsfull forvaltning med ansvar for det totale naturmiljø å påse at utviklingen ikke løper fra vernetiltakene. Norge er trolig det eneste land i Europa som fullstendig har ignorert invertebratene i praktiske vernetiltak. Så lenge saker av denne type må fremmes av særgruppers mas og lobby-virksomhet og ikke gjennom forvaltningens egne initiativ, vil vi karakterisere norsk naturforvaltning som en anakronisme.

Karl Erik Zachariassen

Sommerfuglfangst i tropisk Asia

Tekst og foto: Øistein Berg

Skylene tetner seg til, det blir mørkere, varmen er trykkende, et vindkast får noen store blader til å falle, og så begynner det å regne.

Det er nettopp fuktigheten og varmen som har skapt et slikt enormt variert dyre- og planteliv i de tropiske områdene. Jevn høy temperatur hele døgnet og tilstrekkelig med nedbør, slik er det hele året. Her i Malaysia hevder man å ha verdens eldste tropiske regnskog, 150 millioner år med stabilt og gunstig klima. Artene har fått utvikle seg kontinuerlig, aldri avbrutt av istider, heller ikke vintre eller tørketider. Av jordens

850.000 kjente insektarter finnes de fleste i tropene. De fleste arter som ennå ikke er beskrevet finnes også utvilsomt her. Det er blitt antydnet at det finnes hele 22 millioner insektarter i tropene! Tallene er fra Europarådets "Charter on Invertebrates" (se forrige nummer av Insektnytt). Det er derfor meget urovekkende at den tropiske regnskogen i verden nå forsvinner i et raskt tempo. Det er blitt hevdet at det blir borte et areal av tropisk regnskog som tilsvarer én fotballbane pr. sekund!

Svalestjert på kukake

Ja, det var regnværet; det er ingen vits i

Regnskog i regnvær, men det er ikke kaldt, bortimot 30 varmegrader på dette bildet!

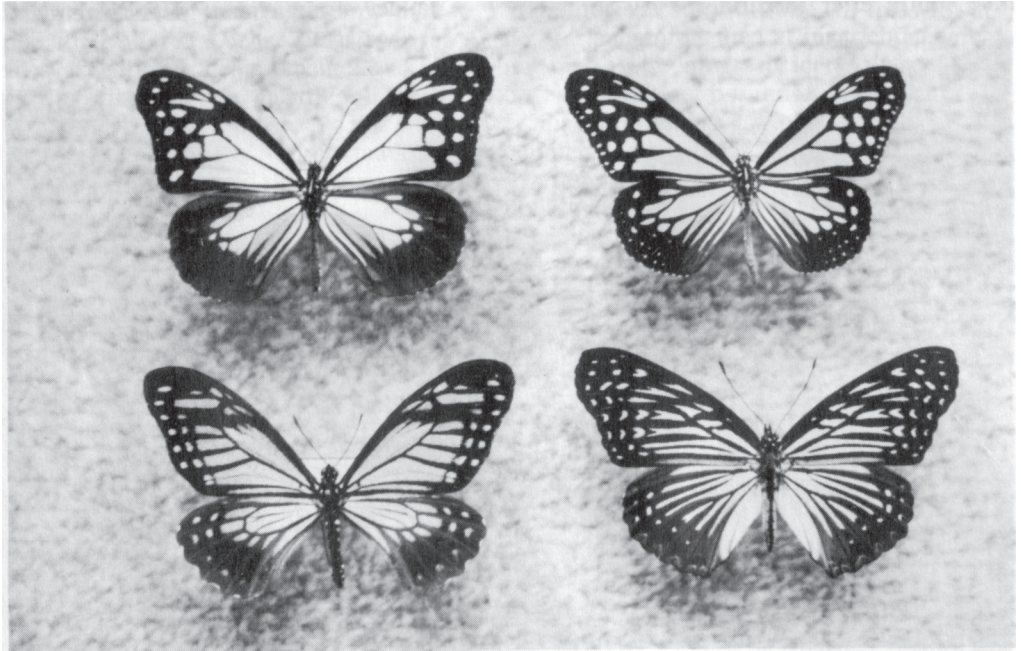
å gå lenger nå så sent på ettermiddagen. Skogen blir alltid så "tung" etter en slik skur, færre aktive insekter. Men det begynte bra idag, håven var såvidt pakket ut da jeg kommer over en sommerfugl som sitter på en kukake, en *Paranticopsis delesertii* (Papilionidae). Nydelig eksemplar. Med høy puls blir håven langsomt plassert over hele stasen. Dyret sitter dødsstille. Jeg rister i håven, ingen reaksjon, sitter den fast? Sittende på knærne i gjørma får jeg lurt hånden innunder håvkanten og klemte til rundt brystet på dyret. Joda, den var levende, men nå er det for sent.

Artene av slekten *Paranticopsis* etterligner de giftige Danaidae-sommerfuglene, spesielt slektene *Parantica* og *Ideopsis*. Disse er giftige i den forstand at predatorer, som regel fugler, kaster opp etter å ha spist en slik art. Man antar at fuglene lærer seg utseendet på uspiselige arter og unngår disse. Andre spiselige arter utnytter dette ved å etterligne de giftige både i utseende og

oppførsel. Flukten kan være så lik den giftige arten at selv en sommerfuglsamler blir lurt! Senere på dagen kommer jeg over både *Parantica agleoides* og *Ideopsis vulgaris* i samme området, disse er vanlige. For at etterligningen virkelig skal bli effektiv er det viktig at de giftige artene er vanligere enn de spiselige.

En nymphalide-larve har utviklet en annen overlevelsesteknikk. Den spinner sammen ekskrementene sine slik at de ligner larven selv. Disse "dummy"-larvene plasseres på samme blad hvor larven er. En fugl som spiser en av disse falske larvene fortsetter neppe måltidet på dette matfatet!

Jeg går videre langs veien, vegetasjonen her er et villniss av bananplanter overgrodd med slyngplanter, små trær og busker, særlig *Lantana*-buskene er fine for dagsommerfugler. Noen steder er det enkeltstående skyggefulle store trær, ved en nedlagt tinngruve er det som en liten ørken, vegetasjonen

Et typisk eksempel på mimicry: Øverst de to danaidene *Parantica sita* og *P. melaneus* som blir etterlignet av henholdsvis *Chilasa agestor* (Papilionidae) nederst til venstre og *Hestina mimitica*

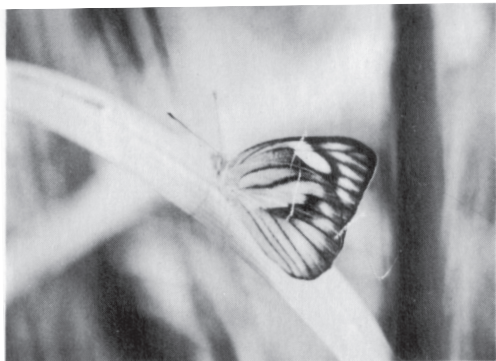
(Nymphalidae) nederst til høyre. Alle dyrene er tatt ved 1500-2000 m.o.h. i Cameron Highlands, Malaysia.

er fjernet og jordsmonnet er ødelagt. Alt dette er sekundærvegetasjon, den type plante-samfunn som dukker opp når den opprinnelige vegetasjonen blir fjernet. Det er få plantearter, men ofte store mengder av de planter som forekommer. Slik er også sommerfuglfaunaen her; relativt sett få arter, men ofte mange eksemplarer av hver art. Slektene *Catopsilia* og *Eurema* (Pieridae) flyr vanlig i parker og haver i tropene i den gamle verden fordi næringsplantene (av erteblomstfamilien) plutselig har fått meget gode vekstbetingelser, enten som ugress eller som kulturplanter. Et annet eksempel er *Appias libythea*, også en pieride, som var uvanlig i Malaysia for 70-80 år siden. Utviklingen i Malaysia siden den tid omfatter bl.a. storstilt veibygging. *A. libythea* har fulgt veiene og er idag kanskje landets vanligste dagsommerfugl, den flyr overalt i alle veikanter. Andre slike dyr er *Papilio*-artene som lever på folks *Citrus*-trær i hagene, blåvingene *Ionolyce helicon* og *Jamides* spp. (Lycaenidae), *Neptis hylas* og *Precis* spp. (Nymphalidae), *Mycalesis* og *Ypthima* spp. (Satyridae), etc...

Regnskogen

Etter å ha passert den nedlagte tinn-gruven blir veien smalere og Skogen med stor S står som en vegg foran meg. Tropisk regnskog. Jomfruskog. På avstand ser den ut som en skog av kjempe-broccoli i forskjellige nyanser av mørkegrønt og grågrønt. Trær

opp til 80 meter høye. Mye av livet foregår oppe i trekronene, der lyset er. På bunnen er det lite lys som kommer ned. Ganske langt mellom trestammene. Alltid vindstille. Det er som å stå på bunnen av et hav, eller som å stå i verdens største badstue. Ved veier og elver kommer lyset ned til bakken. Sommerfuglene også. En sort og gul fuglevinge, *Troides aeacus* (Papilionidae), flyr med jevne vingeslag på stø kurs langs elven, ti meter over bakken. Den stopper ved et tre med klaser av store røde blomster for å ta nektar. På en sandbanke sitter flere pierider og blåvinger tett i tett og suger næring. Noen skremmes opp og flyr nervøst omkring når jeg nærmer meg med kameraet. Men "modellen" min, *Lamproptera meges*, en liten sort svalestjert med lange haler blir rolig sittende opptatt med sitt og lar seg villig fotografere. En ivrig smyger har etablert et utkikkspunkt på et solbelyst blad og gjør stadige utfall for å inspisere alt som flyr forbi. En *Polyura moori*, en kraftig Nymphalidae, havner i håven og går som en propell inne i nettposen. Lenger inne i skogen virker det mørkt sammenlignet med den åpne plassen ved elven. Plutselig flakser en stor mørkeblå sommerfugl opp mellom bena mine og forsvinner inn i et kratt. En Amathusiidae. Disse artene foretrekker helst skyggefulle steder med bambus eller palmer. Mange flyr bare i tusmørket om morgenen eller kvelden.

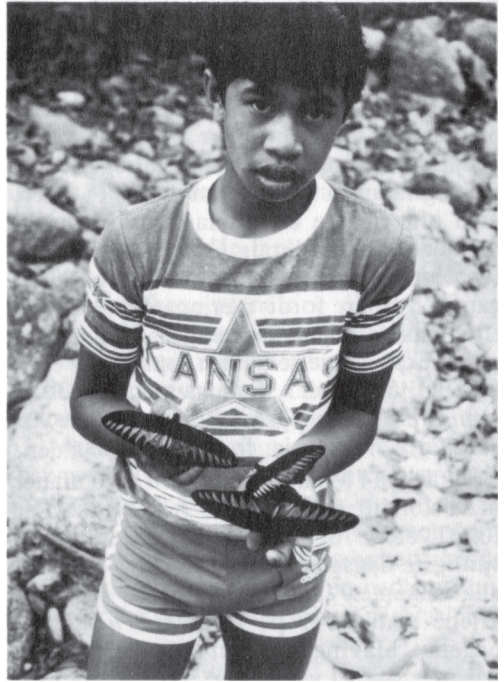

Appias libythea, hunn (Pieridae) en av Malaysias vanligste dagsommerfugler.

Lamproptera meges (Papilionidae) fra Bantimurung, Sulawesi, Indonesia.

Mens jeg går innover dukker det stadig opp nye arter. Jeg har vært her flere ganger tidligere, men hver gang er det noe nytt å se. Bare i vest-Malaysia, som har et areal noe mindre enn Norge, er det registrert litt over ett tusen arter dagsommerfugler. De aller fleste er knyttet til den tropiske regnskogen. Selv om landets sommerfuglfauna er relativt godt undersøkt sammenlignet med andre land i tropene, er kjennskapen stort sett begrenset til enkelte grupper. Dette gjelder f.eks. familien Papilionidae, men selv her gjøres det nye og uventede oppdagelser, se bl.a. Eliot (1982). Det sitter nok en god del malaysiske dagsommerfugler i samlinger i Europa, Nord-Amerika og Japan. De fleste av disse er blitt eksportert av handlere som setter de økonomiske interessene først. Data om lokalitet, habitat, fangst dato o.s.v. blir sjelden eller aldri registrert. Så selv om det blir fanget et enormt antall dagsommerfugler i Malaysia, er faunaen meget dårlig kjent i forhold til Europa. Dyr som er gjenstand for kjøp og salg går gjerne gjennom flere ledd før de havner i en samling (eller blir brukt til dekorasjonsformål), og av og til blir det lagt til upresise eller rett og slett gale data.

Trogonoptera brookiana, som er Malaysias nasjonalsommerfugl, blir fanget i stort antall for eksport.

Amathusiiden *Thaumantis odana* liker skyggefulle steder med palmer, her fotografert i nasjonalparken

Taman Negara, Pahang, Malaysia.

Insektfangning er en næring for de fattigste i Malaysia. Som regel er det landets urbefolkning (aboriginerne eller de såkalte *orang asli*) som driver med dette. Enkelte grupper lever fremdeles som jegere og samlere (Faulstich 1987), men regjeringen ønsker å "sivilisere" dem, på godt og ondt, så mange er bofaste og driver nå med jordbruk og fiske. De har et meget godt kjennskap til naturen og noen har de siste årene brukt denne kunnskapen til å utvikle teknikker og presisjon for å fange insekter. Arter som har figurert i litteraturen som "extremely rare" dukker nå opp i større antall fra urinnbyggerne. Disse har tilegnet seg kunnskap om dyrenes levested og oppførsel for å kunne fange arter som de vet de får godt betalt for. Med jevne mellomrom, f.eks. annenhver uke, kommer Malaysia-kinesere og kjøper opp insektene til en billig penge. Dyrene blir så sortert og eksportert til forhandlere i Vesten og Japan.

Som nevnt er artsrikdommen meget stor i tropene, for å gi et eksempel på dette er det nedenfor gjengitt en liste over dagsommerfugler som er fanget eller observert i

Templer Park i staten Selangor, Malaysia. Her står det igjen et område med tropisk regnskog av lavlandstypen med sekundærvegetasjon rundt. Dataene er samlet inn i perioden 20 september til 28 desember 1987 i løpet av 9 besøk på lokaliteten. Jeg tok meg ikke tid til å samle inn og registrere alle dyr. En del arter ble derfor observert i større antall enn angitt i listen. Vanlige arter og arter som er vanskelige å identifisere i flukt er underrepresentert. Dette gjelder spesielt slektene *Eurema*, *Precis*, *Neptis*, *Ypthima* og *Mycalopsis*, samt underfamilien *Polyommata*. Disse forekommer ofte i store antall og med flere like arter. Familien *Hesperiiidae* er også noe dårligere representert med hensyn til antall arter og individer i listen sammenlignet med hva som virkelig fløy på lokaliteten. Symbolene •• etter hver art i listen viser hvor mange individer som ble observert og/eller fanget:

- 1 individ
- 2-5 individer
- 6-10 individer
- > 10 individer

Ideopsis juvena (Danaiidae) tilhører en gruppe med giftige sommerfugler, her fotografert ved Bantimur-

ung, på Sulawesi, Indonesia.

PAPILIONIDAE**Papilioninae****Trodini:**

- Atrophaneura varuna* •
 - A. neptunus* •
 - Pachliopta aristolochiae* ••••
 - Troides aeacus* ••
- Papilionini:**
- Papilio polytes* ••
 - P. nephelus* ••
 - P. demolion* •
 - P. demoleus* ••
 - P. palinurus* ••
- Leptocircini:**
- Graphium sarpedon* •
 - G. eurypylus* •
 - G. agamemnon* ••
 - Paranticopsis delesertii* •

PIERIDAE**Pierinae:**

- Appias libythea* ••••
 - A. lycinda* •••
 - A. indra* •
 - Delias hyparete* ••
 - Leptosia nina* ••
 - Hebomoia glaucippe* •
- Coliadinae:**
- Catopsilia pomona* ••••
 - C. pyranthe* ••
 - Gandaca harina* •
 - Eurema tilaha* ••
 - E. sari* •••
 - E. andersonii* ••

DANAIDAE**Danainae:**

- Danaus melanippus* •
 - Tirumala septentrionis* •
 - Parantica agleoides* ••••
 - P. aspasia* •••
 - Ideopsis vulgaris* •••
 - Idea* sp. ••
- Euploeinae:**
- Euploea radamanthus* •
 - E. mulciber* ••
 - E. camaralzeman* •

NYMPHALIDAE:**Argynninae:**

- Phalanta alcippe* ••
- Nymphalinae:**
- Terinos terpander* ••
 - Cupha erymanthis* •••
 - Cirrochroa orissa* •
 - Symbrenthia* sp. •
 - Precis almana* •
 - P. atlites* ••
 - P. orithya* •••
- Limenitidinae:**
- Pandita sinope* ••
 - Athyma reta* •
 - A. nefte* ••
 - Neptis hylas* ••••
 - N. clinia* ••
 - Euthalia monina* •
 - E. evelina* •

Cyrestinae:

- Cyrestis cocles* •
- Chersonesia rahria* •

Apaturinae:

- Euripus nyctelius* •

Charaxinae:

- Polyura athamas* •
- P. moori* •

AMATHUSIIDAE:

- Amathusia* sp. •
- Thaumantis klugius* •
- Thauria aliris* ••

SATYRIDAE:

- Melanitis leda* •
- Neorina lowii* •
- Mycalesis janardana* ••
- M. mineus* ••
- M. anaxioides* •
- Orsotriaena medus* ••
- Ragadia makuta* ••
- Ypthima pandocus* ••
- Y. ceylonica huebneri* ••••
- Y. baldus* ••
- Y. fasciata* •

LYCAENIDAE:**Miletinae:**

- Miletus* sp. •

Polyommatainae:

- Anthene emolus* •
 - Prosotas nora* •••
 - Ionolyce helicon* ••
 - Jamides* spp. ••••
 - Caleta roxus* ••
 - Castalius rosimon* •
 - Zizula hylax* ••
 - Pithecops corvus* ••
 - Una usta* •
 - Celastrina puspa* ••
 - Euchrysops cnejus* •
- Theclinae:**
- Arhopala* spp. ••
 - Loxura atymnus* •
 - Zeltus amasa* ••
 - Dacalana ?vidura* •
 - Drupadia ravindra* ••
 - Spindasis lohita* •
- Curetinae:**
- Curetis santana* •

RIODINIDAE:

- Zemeros flegyas* •
- Paralaxita damajanti* ••
- Taxila haquinus* •

HESPERIIDAE**Pyrginae:**

- Celaenorrhinus aurivittata* •
- Pseudocoladenia dan* •

Tagiades sp. •**Hesperiinae:**

- Telicota* ••
- Pelopidas* sp. •
- Isma protoclea* •
- Potanthus* sp. ••
- Ampittia dioscorides* •
- Iambrix obliquans* •
- Notocrypta* sp. •

Litteratur referert i artikkelen og annen utvalgt litteratur som omhandler Malaysias sommerfugler:

Corbet, A.S. & Pendlebury, H.M. (1978) *The Butterflies of the Malay Peninsula*. 3. utgave ved J.N. Eliot. Malayan Nature Society, Kuala Lumpur. (Ny utgave kommer.)

Eliot, J.N. (1982) On Three Swallowtail Butterflies from Peninsular Malaysia. *Malayan Nature Journal*, Vol. 35, s. 179-182.

Faulstich, P. (1987) Malaysias lille folk fyller 25000 år. *Illustrert Vitenskap*, nr. 10, s. 32-35.

Fleming, W.A. (1983) *Butterflies of West Malaysia and Singapore*. 2. utgave ved A. McCartney. Longman, Kuala Lumpur.

Holloway, J.D. (1976) *Moths of Borneo with special reference to Mount Kinabalu*.

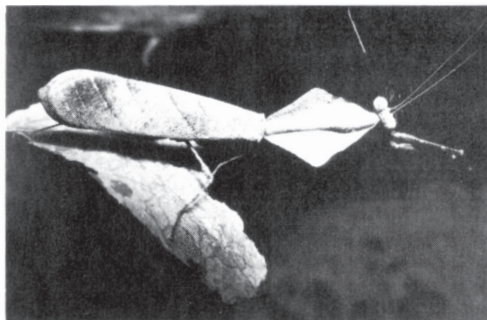
Holloway, J.D. : *The Moths of Borneo*. 18 deler, under utgivelse.

Lampe, R.E. (1985) *Malayan Saturniidae from the Cameron and Genting Highlands*. E.W. Classy Ltd., Faringdon.

Morrell, R. (1960) *Common Malayan Butterflies*. Longman, Kuala Lumpur.

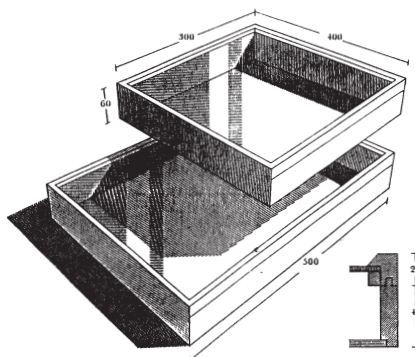
Yong Hoi-Sen (1983) *Malaysian Butterflies -- an Introduction*. Tropical Press Sdn. Bhd., Kuala Lumpur.

Forfatterens adresse: Øistein Berg
Bleikeråsen 56
1370 Asker

En merkelig kneler som ser ut som et vissent blad, fra Taman Negara, Pahang, Malaysia.

Den originale "Fahre" kassen

Insektkasser i lyslakkert svartor med dobbeltfaset glasslokk. Priser pr. januar 1988 (inkl. mva.):

Ytre mål:	30 x 40 x 6 cm	kr. 288,-	40 x 50 x 6 cm	kr. 324,-
Innlegg med 10 mm ekspandert polyetylen, ferdig montert (pristillegg pr. kasse):	liten kasse	kr. 32,40	stor kasse	kr. 36,-
Etikettramme:	montert	kr. 21,-	umontert	kr. 9,-
Etiketthåndtak:	montert	kr. 30,-	umontert	kr. 15,60.

Store og små kasser og 12 kassers reoler har vi for tiden på lager.

SNEKKERMESTER KNUT GUTTORMSGAARD,
3740 LUNDE I TELEMAR, TEL. 03/947349.

N·TRE

Litt mer om dialekt- og lokalnavn på norske insekter

Lita Greve

Opplysninger sendes: Zoologisk Museum,
Universitetet i Bergen
Muséplass 3, 5007 Bergen

I en kort artikkel i et tidligere nummer av *Insekt-Nytt*, nr. 4, 1986 - tok undertegnede opp spørsmålet om å samle inn dialekt- og lokalnavn på norske insekter. Det har dessverre ikke strømmet inn henvendelser om slike navn etter at dette sto på trykk, verken fra lokalforeninger eller enkeltpersoner, men noen har det da blitt. Skulle noen av leserne sitte på mer informasjon så er det bare å sende den omgående

Et tidlig spørreskjema.

Jeg fortalte i artikkelen at Sigmund Hågvar hadde samlet inn endel opplysninger om insektnavn allerede i 1979. Det viser seg nå at andre har vært tidligere ute. Hans Tambs-Lyche, som er velkjent fra sitt arbeide med flere grupper norske edderkoppdyr, laget en artikkel med spørreskjema allerede i 1945/46. Denne kom på trykk i serien "Ord og Sed" som kom "Frå Folkeminnenemda ved Kulturforskningsinstituttet" (idag Institutt for Folkeminnvitenskap - Universitetet i Oslo) og hadde nummer 116. Artikkelen dreier seg om norske navn på enkelte arter av midd og insekter. Hans Tambs-Lyche har vært så snill å sende meg et særtrykk av spørreskjemaet, og noe av innholdet skal omtales nå til glede for *Insekt-Nytt*s lesere.

Innledningsvis fortelles det at den store blodsugende midden *Ixodes ricinus* - *skogflåtten*, har flere norske navn. *Flått* eller *skogflått* var velkjent mange steder, men i Hardanger og ellers i Sunnhordland kaltes og kaller en denne midden for *hann-tikk*. Det siste leddet *-tikk* er antagelig det samme som finnes på engelsk for midd, *-tick* eller det tyske *-zecke*. Men det første leddet er det verre med. På Jæren og Voss

Fig. 1: "Jeg forstår det slik at informanten kan gi opplysninger om hvem som skjuler seg bak navnet *kaffedyret*?"

var det et annet insektnavn med hann som forstavelse. Det var *hann* (*hønn*)- *klokka* som i følge H.T.-L. ble brukt på *Carabus hortensis*, en stor, svart løpebille. Om navnet nyttes fremdeles vites ikke, heller ikke om folk skilte på de ulike *Carabus*-artene, eller om de bruker navnet *hannklokka* på flere arter i *Carabus*-slekten. Det gikk også frem av artikkelen at flåtten ofte får et sammensatt navn, dvs. en påplussert beskrivende forstavelse slik at navnet blir *skaufflått*, *lyngflått* eller *oreflått* etc. Noen steder ble det brukt flere navn på arten, ett på små individer og ett på store. På Nordmøre ble

flåtten kalt for *påte*, mens østpå finner en navn som *skaubjønn* eller *sugar*. Artikkelen slutter med en rekke spørsmål. Kanskje kan flere av disse brukes dersom noen vil spørre rundt i sitt distrikt?

Jeg har gjort noen forandringer på skjemaet, bl.a. ved å sløyfe noen spørsmål som antagelig er uaktuelle i dag. H.T.-L. ber også om at de dyr som en oppgir navn på skal sendes inn, men dette går ut i et skjema som er beregnet på muntlig, direkte samtale. Da kan en vise bilder av de insekter det er snakk om slik at misforståelser unngås.

Her følger det meste av skjemaet:

1. Hva for navn bruker en på den blod-sugende midden (*Ixodes ricinus*) i Deres distrikt? (*Flått?* *Påte?* *Hanntikk?* *Skaubjønn?* eller andre?) Skiller en mellom flere former av dyret? Hva er i så fall skilnaden?
2. Hva for et navn bruker en på sjukdomen dyret overfører (piroplasmose)? (*Hagesott?* *Markasjuke?* *Busott?* *Sjodogg?* *Blodpiss?* eller andre navn?). (Det tenkes her på husdyr - ikke menneske).
3. Kjenner De ordet *-tikk* i noen betydning eller i sammensetning i dyrenavn? Eller som verb. *-tikke*?
4. Kjenner De ellers dyrenavn med forstavinga *hann-* eller *hønn-* (f.eks. *hannlokka*). Hva slags dyr blir det brukt om?
5. Kjenner De til at ordet klokke er blitt brukt i navn på dyr?
6. Kjenner De ellers ordet *flått* (eller *flatt*) - aleine eller i sammensetning - som navn på dyr? I tilfelle hvilke dyr?
7. Hva mener en i Deres distrikt med ordet *fnatt*?
8. Kjenner De ellers ordet *påte* (*pøte*) som navn på dyr? I tilfelle hvilke dyr? Hva tyder ellers dette ordet? Er det brukt som verb?
9. Hva mener en med ordet *tege*?
10. Hva kaller en *sauekrabba*? (I dag *saue-lusflue* i listen over norske insektnavn.)
11. Har en andre navn på *flatusa*?
12. Kjenner De til ordtak, regler eller skikker og tro som er knyttet til noen av de nevnte dyra?

Det siste spørsmålet er kanskje litt på siden av en undersøkelse over dialektnavn,

men kanskje kommer det inn spennende ekstraopplysninger med slike spørsmål. Jeg husker selv at jeg som barn nyttet ordet *hanntikk* i min bergensdialekt, og at vi som barn hadde en kullsviertro på at *hanntikker* satt i mengder på or, og bare der.

Andre insektnavn?

I en eldre utgave av "Norges Dyreliv" (Bind. 4.-1959) skriver Nils Knaben en artikkel med tittel: Insektliv, og her nevner han *grammen* - et norsk navn på larven til ligustersvermeren - *Sphinx ligustri*. I følge gammel overtro, sier Knaben videre, har denne sommerfugllarven et hode i begge ender og den er giftigere enn huggormen! Er de noen som kjenner navnet *grammen* i sitt distrikt?

Siden løpebiller av slekten *Carabus* er nevnt, vil jeg også spørre om noen kjenner navnet *kaffedyr* på slike biller? Navnet *kaffedyr* er også nyttet på landisopoder som skrukketroll og munkelus.

Et annet navn som kanskje finnes i flere varianter er navnet på det skummet som produseres av skumsikader (fam. Cercopidae). *Trollkjerringspytt* ble det kalt av barn her i Bergen, *gjøkespytt* eller *gaukespytt* sier de andre steder, men hvor?

Jeg ser på nytt frem til mange opplysninger - i motsatt fall kan jeg bli nødt til å true med ennå en artikkel om dette emnet!

Helt til slutt en ekstra takk til cand. real. Hans Tams-Lyche, Virum, Danmark.

Fig. 2: "Larva til ligustersvermeren, *-gammen*, har hode i begge ender og er giftigere enn huggormen." Foto: Devegge Ruud.

En gammel historie - om en ny sikade

Holger Holgersen

Dette er en gammel historie, så gammel at den må antas å være ukjent for de aller fleste av dagens norske entomologer. Den ble publisert i 1916 i det svenske Entomologisk Tidskrift årg. 37 (s. 65-69) med tittelen "En ny strit - *Typhlocyba Bergmani* n. sp. - från Norge". Forfatteren var den kjente professor Albert Tullgren.

Nå er ikke oppdagelsen av en ny art noe enestående. Det er derimot en slik masseforekomst av en sikade som det her dreier seg om, og det neppe bare i Norden.

Typhlocyba Bergmani, eller *Edwardsiana bergmani* som den nå heter, er en liten og smal sikade med total lengde 4-4,5 mm, hvit eller gulhvitt med svarte klør. Den ble beskrevet av Tullgren på grunnlag av minst 500 individer, alle hanner og alle fanget med håv i luften. I seg selv et imponerende stort antall tatt som "prøve". Om funnet av denne sikade forteller finneren, professor Arvid Bergman, følgende, her i oversettelse og noe forkortet.

"I siste halvdel av juli og første halvdel av august 1915 oppholdt jeg meg som svensk ombud ved norske reinbeitforsøk på fjellet Mauken i Norge, sør for Tromsø, og bodde sammen med min sønn på Rundhaugen på nordsiden av Målselven ved Kirgisnes bru.

Mellom Målselven og fjellet går en bred landevei innover i landet. I slutten av juli begynte en sikade å sverme over denne veien om kveldene. I første uke av august opptrådte den i slike mengder, at den ble til virkelig ubehag for trafikantene.

Området det her er tale om, ligger på omtrent 69° n.br. Sikadene ble funnet flere steder langsseter veien, men masseopptreden var avgrenset til omtrent 2 km av landveien mellom Rundhaugen og Nordmo. Veien er der kantet av geiterams, som

nettopp da stod i full blomst. På sørsiden ligger fuktige eng- og skogsmarker bevakst med ganske mye or, særlig langs et par bekker som krysser veien. Men dessuten finnes bjørk, vier og gran, og på nordsiden, mot fjellet, veksler barskog og eng.

Sommeren 1915 hadde i dette område vært regnfull og kald til midt i juli, da det kom værømslag. Den 22-23. juli regnet det imidlertid voldsomt, men den 23. kom igjen klart og varmt vær. På dagtid kunne heten bli nesten tropisk, og kveldene var også varme; kl. 19 holdt temperaturen seg rundt 18° C. Den 7. august kom så den første nattefrosten, og deretter var nettene kalde. Masseforekomsten av sikader inntraff, som nevnt, nettopp i denne varme første uken av august.

Om kveldene var hele veien dekket av disse små, lysegule insektene, som også fantes på vegetasjonen overalt i nærheten. I luften svevet de i milliarder. Fotgjengere ble hvite på klærne som om det var snøfall, og insektene slo mot ansiktet som små hagl, bare ikke så hårdt. Man kunne ikke snakke uten å få dem i munnen. Min sønn, som en aften gikk med insekthåven, fanget på noen øyeblikk flere liter. Massen så ut som en haug med hvetekorn. Der vi bodde, hadde man en annen kveld glemt å holde ytterdøren stengt noen timer. I løpet av den tid hadde det samlet seg opp så mye sikader i forstuen, at det ble riktige driver som måtte sopes ut. Om morgenen derimot, var alle sikadene borte fra landeveien, for så å begynne å sverme igjen den følgende kveld.

Etter hva folk på stedet kunne fortelle, opptrer denne sikade årvis i svermer en kortere tid på sommeren, men hadde aldri vist seg i slike mengder som i 1915".

Så langt Bergman og Tullgren.

Om *Edw. bergmani* har optrådt i mengder også etter 1915, vites ikke. Jeg har selv samlet sikader på Rundhaugen i 1961 på et tidspunkt som skulle passe, 5. august, og har notert i feltjournalen "mengder av en lys, gulhvit typhlocybid - på flere *Salix* sp., men tilsynelatende mest på en liten, lodden-bladet sølvvier". De 5 hann-eksemplarene jeg har oppbevart og genitalundersøkt, er imidlertid *Edw. tersa*. Egentlig burde jeg nok ha samlet inn et betydelig større materiale for å se om kanskje de to arter kunne sverme samtidig, men det er for sent å angre på det nå. Det er heller ikke trolig at Tullgren undersøkte så mange av sine tallrike eksemplarer.

En støtte for at de to artene holdt seg atskilt, har man i opplysningene om vertsplanter: *Edw. tersa* er både i litteraturen og iflg. mine erfaringer knyttet til *Salix* sp. (i Nord-Sverige således *S. lapponum*, iflg. Ossiannilsson), mens *Edw. bergmani* finnes på or og (helst?) bjørk.

I Norge er det funnet 17 arter av slekten *Edwardsiana*, og med få unntak må de bestemmes på de hanlige genitalier. Ved denne fremgangsmåte fant jeg i samlingene på Zoologisk Museum på Tøyen 1 ubestemt eksemplar av *Edw. bergmani* fra Oslo, etikettert Esmark og altså fra forrige århundre (L.M. Esmark, 1806-1884). Ellers foreligger meg bekjent ikke andre funn av arten i Norge enn mine egne, som er gjort i årene 1943-1986 på 14 lokaliteter i 10 fylker, fra Narvik i nord til Agder i sør. Arten har således en vid utbredelse i vårt land og er plottet inn på foreløpig 16 EIS-ruter. Den er ellers påvist 2 ganger i Danmark, Sverige (helst i nord), ellers i en rekke mellom-europeiske land og dessuten i Mongolia.

Forfatterens adresse:

Holger Holgersen
Norvald Frajfjords gt. 7 B
4041 Hafsfjord

B Ø G E R O M S O M M E R F U G L E

Sommerfugle som hobby. Af P. Skou. 1986. 21 x 17 cm. 74 sider. Illustreret. DKK 80,-
En bog om innsamling og præparasjon af sommerfugle. Omtaler i en lang række afsnit alt hvad der er værd at vide om emnet. Indeholder blandt andet også forhandlerliste.

Colour Identification Guide to the Moths of the British Isles. Af. B.Skinner. 1984. 25 x 20 cm. 267 sider. 42 farvetavler. 60 tekstfigurer. Indbundet. DKK 340,-
Omfatter alle britiske natsommerfugle. Bogens farvetavler er af den allerbedste kvalitet og teksten er kortfattet og derfor let forståelig. Indtil nu er der trykt 7000 eksemplarer af bogen hvilket siger noget om dens popularitet.

Tagfalter und ihre Lebensraume. Udarbejdet af Lepidopterologische Arbeitsgruppe der Schweiz. 1987. 29 x 21. 530 sider. 1280 farvefotos og 25 farvetavler. Desuden mange andre illustrationer. Indbundet. DKK 558,-
Bogens 1280 fotos viser i helt utroligt vellykkede gengivelser æg, larve, puppe, voksent insekt samt levested for alle schewiziske dagsommerfugle (dog ikke Hesperidae). Desuden afbildes alle arter på malede farvetavler, der også er af den bedste kvalitet. Desuden udbredelseskort og mange andre illustrationer. Bogen er nok den flotteste, der endnu er lavet om Europas dagsommerfugle. Rekvirer en gratis farvebrochure.

Nordeuropas prydvinger. Håndbog over de nordeuropæiske Oecophoridae (Lepidoptera) med særligt henblik på den danske fauna. Af E.Palm. Udkommer i løbet af 1988. 25 x 17 cm. Cirka 200 sider. 8 farvetavler. 200 tekstfigurer. (Danmarks Dyreliv, bind 4.) Indbundet. Pris cirka DKK 350,-
Omhandler alle Nordens Oecophoridae. Bogen er opbygget ligesom Nordeuropas pyralider af samme forfatter og indeholder blandt andet udbredelseskort og fotos af genitalier og andre detaljer der er betydning for bestemmelse af arterne og så selvfølgelig fremragende farvetavler. Bogen kan forudbestilles allerede nu.

Priserne er excl. porto. Bøgerne kan bestilles hos

Apollo Bøger, Lundbyvej 36, DK-5700 Svendborg, Danmark.

NYTT LOKALLAG !!

Numedal Insektregistrering

Numedal er det sørvestligste av de store østlandsfjørene. Selv om Numedalslågen munner ut ved Larvik, er det bare dalføret ovenfor Kongsberg som regnes til Numedal. Fra Kongsberg, ca. 160 m.o.h., strekker dalen seg 85 km i nordvestlig retning til Skjønne (ca. 300 m.o.h.). Her deler dalen seg, idet et betydelig trangere dalføre, Øygardsgrenn, munner ut i den fallende hoveddalen, som fortsetter i vestlig retning under navnet Uvdal, til Hardangervidda. De siste 8 km stiger Numedalen 470 meter.

Numedal Insektregistrering ble dannet i april 1987, for evt. å søke kommunene i Numedal om økonomisk bistand i forbindelse med et planlagt, ikke igangsatt prosjekt. Dette vil i grove trekk gå ut på at vi med mer eller mindre regelmessige ekskursjoner i dalen, skal forsøke å få kartlagt mest mulig av dalens insektfauna. Dyr fra alle ordener vil bli innsamlet. I 1988 vil mye tid gå med på Skrim ved Kongsberg, der det planlegges en del verneområder.

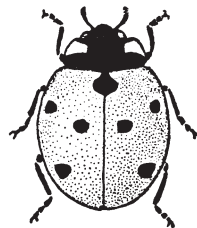
I dette henseende søker lokallaget å komme i forbindelse med samlere som kan påta seg å artsbestemme insekter innen *alle* ordener utenom Coleoptera og Lepidoptera (macro). En regner med å få inn et betydelig antall insekter, som skal artsbestemmes. For å få bestemt så mye som mulig fra starten av, ønsker vi å få hjelp av så mange samlere som mulig. Dette er en fin sjanse til å øke samlingene *deres*, da alle tilsendte dyr skal beholdes av *dere* (mot nye nåler). Det vil følge med endel papirarbeid, men skjemaer er for tiden under utarbeidelse.

Henvendelser kan gjøres til følgende adresse:

Numedal Insektregistrering
v/Bjørn A. Sagvolden,
Postboks 30
3626 Rollag. Tlf.: (03) 746637

Primus motor i Numedal Insektregistrering "Fluesnapperen" Bjørn A. Sagvolden. Foto: Lars Ove Hansen.

MIDD PÅ AKVARIE- PLANTER

Jan Arne Stenløkk

Midd på planter er noe jeg helst forbinder med bærbusker og stueplanter. Stor var derfor min forundring da jeg ble vist noen "små dyr som spiser opp akvarieplantene". Dette viste seg ved nærmere undersøkelse å være små midd.

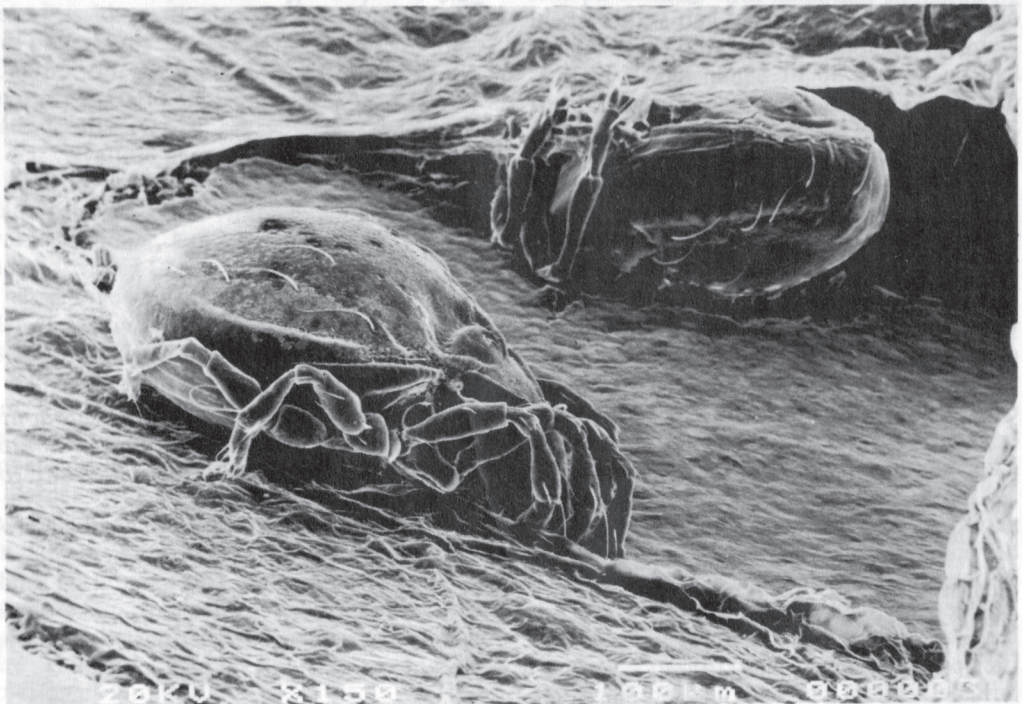
De kunne sitte tett sammen, gjerne flere pr. kvadratcentimeter på bladene av *sumatrabregner*. Dette er 10 - 30 cm høye akvatiske eller flytende planter med ganske tynne og sprø blader, noe i likhet med salat. Det virker som om de spiser selve bladene, og ikke (bare?) suger ut plantesaften. Ofte satt dyrene på bladets underside eller på de helt neddykkede plantene.

Selve middene er svært små, bare ca. 0,4 mm (se bilde), nesten runde og mørke brune.

Midd er ikke mitt område, men ifølge enkelte populære bøker jeg har kikket i, er det bare én gruppe ikke-akvatiske midd som suger plantesaft. De vannlevende middene (vannmidd) skal være rovdyr som midd flest.

Kan noen av Insekt-Nytts lesere bidra med opplysninger med tanke på en senere artikkel om dette i et akvarietidsskrift? Det kan godt være at dette er tropiske arter, innført med akvarieplanter eller fisk. Kanskje er det mulig å finne fram til familien de tilhører også.

Forfatterens adresse: *Jan Arne Stenløkk*
Øvre Stokkavei 15
4023 Stavanger

To midd har her gått løs på en sumatrabregne. Plantene kunne bli ganske nedspist i løpet av noen uker. Streken er 0,1 mm. Foto: R. Williams.

NEF-informasjon

Pinsetreffet 1988

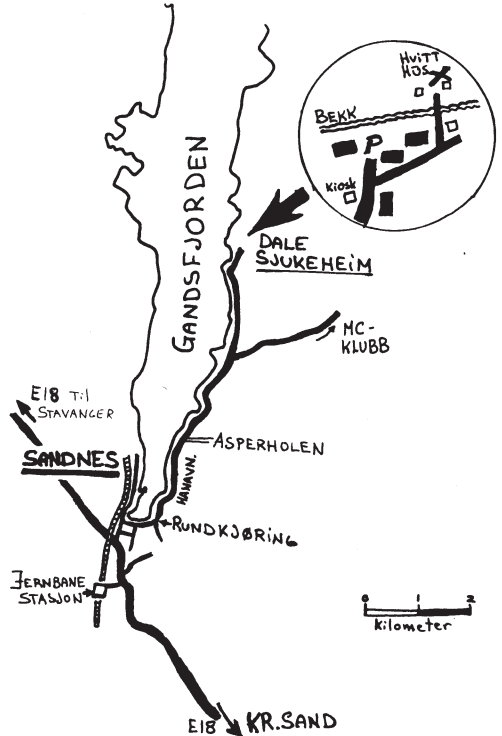
Velkommen til EIS 7 !

Årets entomologiske begivenhet - NEF's pinsemøte - blir i år arrangert av Jæren Entomologklubb, og holdes på Dale ved Sandnes i Rogaland fra fredag ettermiddag den 20. mai til mandag 23. mai. Det skulle være temmelig lett å finne frem med bil. Følg E18 til like før jernbaneovergangen i Sandnes (hvis du kommer sørfra). Ta av til høyre og følg Gandsfjorden helt frem til Dale Sjukeheim. Her stopper veien. Vi vil holde til i Kurhuset helt innerst på området (Bak det store huset som er rett frem når du kommer). Se etter oppslag ved inngangsdøra. Vi vil også forsøke å sette opp et kart ved kiosken. Kommer du med fly (ofte billige billetter), kan du ta rute 50 til Sandnes, rett fra flyplassen. Fra Sandnes går det buss fram til døren på Dale. I en viss utstrekning er det kanskje mulig for oss å hente folk.

På Dale har vi fått disponere ca. 15 hybelrom, med plass til et par stykker på hvert rom. Det er også dusj og et lite kjøkken. Alt kokeutstyr, mat og sovepose, må hver enkelt ordne selv. J.E.K. ville gjerne vite hvem som kommer (særlig for de som ønsker rom). Ring derfor så snart som mulig til Jan Stenløkk, tlf. arb. (helst etter kl. 10) 04-69 30 00, eller 04-52 80 48 (priv). Prisen er kr 50,- pr. natt pr.seng, som vi betaler for å leie området.

Dale Sjukeheim ligger blant varierte naturtyper. Innen kort avstand er det mulig å besøke enger, eikeskog, barskog, vann, snau fjell, kulturmark, strandkant og mye annet.

Det er ikke samlet så mye biller i Rogaland før, men undertegnede har i alle fall tatt Lærølper (*Carabus coriaceus*) vanlig i området. Ellers kan Tore Nielsen rapportere om følgende sommerfugler som er tatt i området på vårparten:

Spinnere: *Peridea anceps*, *Notodonta dromedarius* (Dromedarspinner), *Odontosisa carmelita*, *Dryonia carmelita*, *Closteria curtula*.

Nattfly: *Acronicta leporina* og *Xylotropa areola*.

Det er også mulig å komme ut på sanddynefeltene på Jæren. Dette er unike områder i Norge, med en helt spesiell fauna og flora.

For Jæren Entomologklubb:
Jan A. Stenløkk (formann)

Nytt fra verneutvalget IV

UTTALELSE TIL MILJØVERNDEPARTMENTET VEDRØRENDE RAPPORTEN FRA VERDENSKOMMISSJONEN FOR MILJØ OG UTVIKLING

Ås 28.10.87

Vi takker for tilsendt rapport og vil gjerne få gi følgende uttalelse:

Norsk Entomologisk Forening har i mange år arbeidet for at den virvelløse fauna bør trekkes inn i vernearbeidet. Over 95% av norske dyrearter er virvelløse, og insektfaunaen alene utgjør 70% av våre dyrearter. Foreningen har i flere år fått midler fra departementet for å utrede vernebehovet samt foreslå konkrete verneområder.

Vern av den virvelløse fauna er det siste ti-året blitt et tema med økende aktualitet og oppmerksomhet på det internasjonale plan. Det vises bl. a. til "The IUCN invertebrate red data book" (1983), og Europarådets "Charter on Invertebrates" (1986). Sistnevnte "charter" oppsummerer på en god måte de ulike vernemotiver som knytter seg til den virvelløse fauna.

Hittil er 1,2 millioner dyrearter beskrevet. Man har antatt at det virkelige antallet ligger over 2 millioner, kanskje opp mot 5. Nyere undersøkelser i tropene tyder imidlertid på at vi har så mye som 30 millioner dyrearter. De aller fleste av disse er virvelløse dyr, med insekter som den klart største enkeltgruppe.

Kloden mister i dag arter med en hastighet som aldri tidligere har forekommet, og hastigheten er raskt økende. Vi står i fare for å miste millioner av arter, som det har tatt milliarder av år å utvikle, bare i løpet av de nærmeste tiår. Konsekvensene er klart negative både ut fra menneskenes egeninteresser, ut fra naturens funksjon, og ut fra den egenverdi artene representerer. I stort perspektiv er det særlig alvorlig at vi på varig måte reduserer råmaterialet for videre evolusjon på kloden.

Kommisjonen peker på viktigheten av å bevare *hele* artsmangfoldet i naturen. Vi

viser særlig til følgende sitater fra kap. 6:

s. 113: "Det er avgjørende for framtidig utvikling at mangfoldet i levende natur bevares. -Planter, dyr og mikroorganismer må bevares i det miljø de er avhengig av for å eksistere."

s. 115: Om tap av genressurser sier kommisjonen: "Det ville være en bitter ironi om vi lette og fant at den rikdom de (artene) representerer, var forsvunnet nettopp som ny genetisk forskning og teknikk lærer oss å forstå livets mangfold og å bruke genene mer effektivt til beste for menneskene."

s. 123: "Det første som må gjøres, er å sette problemet med arter som forsvinner, og truede økosystemer på den politiske dagsorden som et av de viktigste ressurs spørsmål."

s. 123: Under "nasjonale aksjonsområder" sier kommisjonen: "De (politiske myndigheter) bør revurdere sine programmer på områder som landbruk, skogbruk og bosetting når disse kan forringe eller ødelegge artenes habitater. Myndighetene bør ta stilling til hvor mange flere områder det er nødvendig å verne..."

s. 124: "Særlig påkrevet er det bl.a. å styrke forvaltningen av ville dyr og planter og vernede områder".

s. 124: "Videre må genressursene bli en post i de nasjonale regnskapssystemer".

s. 125: "Det er fortsatt tid til å redde arter og deres økosystemer. Dette er en ufravikkelig forutsetning for en bærekraftig utvikling. Hvis vi unnlater å gjøre dette, vil kommende generasjoner aldri tilgi oss".

Oppfølging i Norge

Kommisjonens uttalelser er et godt grunnlag for å iverksette en norsk verneplan for den virvelløse fauna. Arbeidet er langsiktig (flere tiår), idet visse dyregruppers utbredelse, status og biotopkrav ennå er dårlig kjent. En rekke tiltak kan imidlertid iverksettes allerede, ut fra dagens kunnskapsnivå.

En verneplan for den virvelløse fauna kan ha følgende elementer:

1. Vern av konkrete lokaliteter som vi vet har en truet eller særegen fauna.

En viser her til tidligere oversendt verneforslag for Grønnåsen i Alta, samt til en rekke rapporter utarbeidet av Norsk Entomologisk Forening med støtte fra departementet. Eksempelvis inneholder de kalkrike øyene i Oslofjorden landets rikeste sommerfuglfauna, med 5-600 påviste arter på samme øy. Disse øyene, med den vegetasjonen sommerfuglene er knyttet til, er sårbare for ferdsel og slitasje. En rekke sjeldne og truede arter og samfunn av virvelløse dyr er ellers knyttet til spesielle strandenger på Hvasser og Tjøme. I Vestfold innehar visse småmyrer interessante sommerfugler. Av helt spesielle biotoper kan nevnes at mange sjeldne og truede insekter lever i hule trær, særlig av eik og andre edelløvtrær. En egen rapport har kartlagt verneverdige forekomster av slike trær. Flere av disse hule eikene er i mellomtiden hogget, og vernetiltak haster.

2. Kartlegging av spesielle biototyper som vi vet har en verneverdig virvelløs fauna.

Enkelte sjeldne biotoper vet vi har en verneverdig virvelløs fauna, og vi kan iverksette en systematisk registrering av slike lokaliteter *uten samtidig å registrere faunaen*. Dette er svært tidsbesparende da bearbeiding av innsamlete virvelløse dyr tar lang tid. Aktuelle biotoper er:

- Eutrofe dammer
- Edelløvsog i sene suksesjonsfaser
- Videre kartlegging av
 - a) hule eiker
 - b) kalkrike lokaliteter
 - c) spesielle strandenger

Det bør her presiseres at de lokalitetene som innehar en verneverdig virvelløs fauna ofte er spesielle, og lett faller utenfor andre verneplaner. Områdene er ofte små, og kostnadene ved vern er ikke store.

3. Økte midler må gis til kartlegging av truede og sårbare elementer.

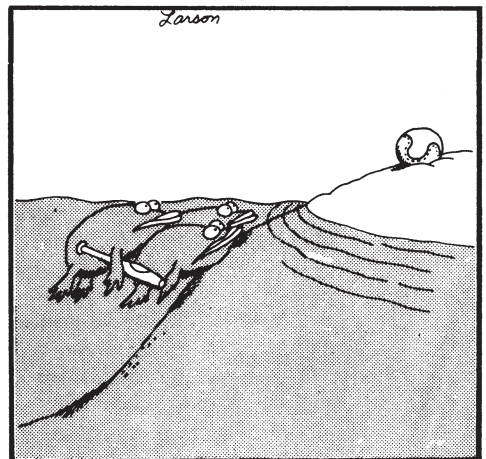
Gjennom ØKOFORSK foregår en del aktivitet, både med å utrede vernebehovet for

virvelløse dyr, og med kartlegging av aktuelle verneområder. Vår virvelløse fauna er dårlig kartlagt i forhold til de andre nordiske landene, og denne kunnskapsmangelen er det største hinderet for en god norsk verneplan. Idag er situasjonen slik at verneverdige forekomster med tilhørende arter forsvinner raskere enn vi klarer å kartlegge dem. Det kan f.eks. nevnes at en del "klassiske" lokaliteter for sjeldne insekter i Oslo-området er forsvunnet i nyere tid. Den spesielle faunaen knyttet til kalkrike lokaliteter og strandenger er blitt påvist helt nylig, samtidig som de siste rester av disse lokalitetene er i faresonen.

Norsk Entomologisk Forening vil gjerne få lov til å komme tilbake til spørsmålet om en verneplan for den virvelløse faunaen. Vi ville sette pris på et møte med departementet eller DN, der vi kunne diskutere en mulig felles strategi innen denne delen av vernearbeidet.

For verneutvalget i NEF

Sigmund Hågvar

Great moments in evolution

Årsmelding for Norsk Entomologisk Forening

3.12. 1986 - 11.12. 1987

I perioden har foreningen hatt følgende personer i ombud:

Styret:

Formann	:	Førsteamanuensis Karl Erik Zachariassen, Trondheim
Nestformann	:	Forsker Sigmund Hågvar, Ås
Sekretær	:	Førsteamanuensis Trond Hofsvang, Ås
Kasserer	:	Lektor Lise Hofsvang, Oslo
Styremedlemmer	:	Fag. ass. Fred Midtgaard, Ås Lektor Tore R. Nielsen, Sandnes Cand. mag. Lars Ove Hansen, Drammen

Redaksjonen av Fauna norvegica Ser. B:

Redaktør	:	Førstekonservator John O. Solem, Trondheim
Medlemmer av redaksjonskomiteen	:	Førstekonservator Albert Lillehammer, Oslo Konservator Arne Nilssen, Tromsø Professor Ole A. Sæther, Bergen

Redaktører av Insecta Norvegiae:

Førstekonservator Lita Greve Jensen, Bergen
Cand.real. Trond Andersen, Bergen

Distributør:

Adm. dir. Jac. Fjelddalen, Ås

Revisor:

Statsentomolog Trygve Rygg, Ås

Valgkomité:

Førsteamanuensis Johan Andersen, Tromsø
Lektor Knut Rognes, Madla

Norsk medlem i rådet i The Scandinavian Society of Entomology som utgir Ent. Scand.:

Professor Lauritz Sømme, Oslo

Kontaktmann vedr. norske insektnavn:

Førsteamanuensis Trond Hofsvang, Ås

Redaksjonen av Insekt-Nytt:

Redaktør	:	Vit.ass. Preben Ottesen, Oslo
Medlemmer av redaksjonskomiteen	:	Cand.real. Jan Henrik Simonsen, Oslo Cand.scient. Erik Tunstad, Oslo

Verneutvalgets medlemmer:

Forsker Sigmund Hågvar, Ås (formann)
Fag.ass. Torstein Kvamme, Ås

Fag.ass. Fred Midtgaard, Ås
 Lærer Leif Aarvik, Ås
 Lektor Tore R. Nielsen, Sandnes
 Cand.real. Trond Andersen, Bergen
 Førsteamanuensis Torstein Solhøy, Bergen

Medlemstall pr. 8.12.1987:

316 norske og 30 utenlandske = 346

Møter/ekskursjoner arrangert av hovedforeningen:

2.12.1986. Årsmøte. ICIPE (International Center for Insect Physiology and Ecology i Kenya).

Foredrag ved Arne Semb-Johansson.

10.-12.3. 1987. Det 7. norske entomologmøte, Finse.

Det ble holdt 13 foredrag. 17 deltakere.

5.-8.6. 1987. NEF's pinseekskursjon, Sem i Asker.

Ekskursjonen ble arrangert av NEFOA.

Styremøter: Det har vært holdt 2 styremøter.

Fauna 34 norvegica Ser. B (Norwegian Journal of Entomology):

Vol. 34 no. 1 ble sendt ut i april 1987 og vol. 34 no. 2 ble sendt ut i oktober 1987. Det ble betalt kr. 35,- pr. medlem til Norsk Zoologisk Tidsskriftsentral (NZT) for tidsskriftet. Styret i NEF har besørget pakking og forsendelse for å spare NZT for unødvendige utgifter.

Insekt-Nytt:

Årgang 11 hefte 4 utkom i januar 1987.

Årgang 12 hefte 1 utkom i april 1987.

Årgang 12 hefte 2 utkom i desember 1987.

Norske insekttabeller (red. Sigmund Hågvar):

Nr. 11. Stikkeveps (Astrid Løken)

Nr. 12. Nettvinger, kamelhalsfluer og mudderfluer (Lita Greve)

Disse to tabellene er under trykking pr. 8.12.1987.

Verneutvalgets virksomhet:

Følgende uttalelser er gitt:

1. Uttalelse om verneverdien av et utvidelsesforslag for Reddalsvann våtmarksreservat ved Grimstad.
2. Til Stadsfysikus i Oslo: Uttalelse i anledning "Den grønne liste".
3. Til Miljøverndepartementet: Uttalelse vedr. rapporten fra Verdenskommisjonen for miljø og utvikling.

Prosjektstøtte fra Miljøverndepartementet:

For 1987 ble det gitt midler til følgende prosjekter:

1. Kartlegging av insektfaunaen på fredete og verneverdige øyer i Oslofjordens midtre løp: kr. 10 000,-.
2. Norske arter av slektene *Platycheirus* og *Pyrophaena* (Blomsterfluer): Sårbare arter/truete biotoper: kr. 5 000,-.

For 1988 er det søkt om midler til disse prosjektene:

1. Kartlegging av truete og sjeldne øyestikkere i SØ-Norge: kr. 11 000,-.
2. Faunistisk registrering av vårfluer (Trichoptera) i SØ-Norge, med særlig henblikk på sjeldne og evt. truete arter: kr. 13 000,-.

Diverse:

Formannen har sendt brev til Miljøverndepartementet, og gjort oppmerksom på at det haster sterkt med å verne gamle, hule edel-løvtrær (særlig eik). Slike trær huser en egenartet og sjelden insektfauna, med flere truete arter.

I verneutvalgets brev til Miljøverndepartementet ber man om et møte med departementet for å diskutere en felles strategi for vernearbeidet for virvelløse dyr. For foreningen side er det uttrykt ønske om en egen verneplan for den virvelløse fauna. Et slikt initiativ bør samordnes med Zoologisk Forening.

21. nordiske entomologmøte:

Møtet vil bli arrangert i Trondheim 3.-7.7. 1988. Møtets president er John O. Solem. Foreløpig påmelding til møtet ble sendt NEFs medlemmer i oktober.

Øvrige aktiviteter:

To glassminiatyrer med entomologiske motiver ble overrakt av styret til adm. dir. Jac. Fjelddalen, da han gikk av for aldersgrensen 31.10., som en takk for innsatsen så langt. Jac. Fjelddalen har vært NEFs distributør siden 1962 og vil ennå fortsette i dette vervet.

Brosjyrer om entomologisk litteratur fra Apollo Bøger, Danmark, har vært sendt ut til foreningens medlemmer en gang i løpet av 1987. Apollo Bøger har betalt meromkostningene i porto ved utsendelsene.

Styret har sendt en blomsterhilsen til begravelserne til to av våre æresmedlemmer, Eivind Sundt, i september og Magne Opheim, i desember.

Foreningens tilstand:

Med noen unntak har foreningens virksomhet det siste året vært tilfredsstillende. Insekt-Nytt har dessverre kommet ut med bare to numre i 1987, noe styret finner svært beklagelig. Foreningens fond står på stedet hvil for 5. år på rad. Medlemstallet viser imidlertid bra stigning, og virksomheten i lokallagene har for det meste vært god.

Referat fra årsmøtet i Norsk Entomologisk Forening 11. desember 1987, Avd. for Zoologi, Blindern

1. Årsmelding. Årsmeldingen ble godkjent.
2. Regnskap. Regnskapet ble fremlagt og gjennomgått. Regnskapet var pr. 11.12.87 ennå ikke oversendt revisor. Regnskapet ble revidert og funnet i orden 6.1.88, og det reviderte regnskapet er gjengitt her. Det reviderte regnskapet vil imidlertid bli lagt fram til godkjenning på et ekstraordinært årsmøte i begynnelsen av 1988.
3. Valg. Følgende styremedlemmer ble enstemmig gjenvalgt: Sigmund Hågvar (nestformann), Lise Hofsvang (kasserer) og Tore R. Nielsen (styremedlem). Det ble avgitt 16 stemmer. I tillegg var det innsendt 6 skriftlige stemmer. Følgende medlemmer av redaksjonen i Fauna norvegica Ser. B ble gjenvalgt: John O. Solem (redaktør) og Arne Nilssen (medlem av redaksjonskomiteen). Ved en forglemmelse var valg av medarbeidere til tidsskriftet ikke oppført på innkallelsen til årsmøtet. Sekretæren beklager dette.
4. Eventuelt. Det ble fastsatt at kontingenten for 1988 fremdeles skal være kr. 100,-.

Etter årsmøtet var det foredrag om tropisk entomologi:

Preben Ottesen fortalte om en undersøkelse av sidevirkninger på invertebratfaunaen etter kjemisk insektsprøyting mot gresshopper i Mali.

Karl Erik Zachariassen oppsummerte sine fysiologiske undersøkelser av ørkenbiller i Kenya.

Arne Semb-Johansson viste en video han hadde tatt opp av afrikanske "pilletrillere" (Skarabider).

Referat: *Trond Hofsvang*
(sekretær)

"An excellent specimen . . . symbol of beauty, innocence, and fragile life . . . hand me the jar of ether."

REGNSKAP FOR NORSK ENTOMOLOGISK FORENING
19.11.86 - 08.12.87

Beholdning pr. 18.11.86:

Postgirokonto nr. 5 44 09 20	<u>kr. 1 562,43</u>
Postsparebank konto nr. 10 79 45 Serie 35	<u>kr. 3 074,00</u>
Kasse	<u>kr. 1 548,50</u>

Inntekter:

Kontingent	kr. 29 920,00
Driftsstøtte fra Miljøverndepartementet	kr. 10 000,00
Salg av særtrykk og karter	kr. 3 775,00
Prosjektstøtte fra Direktoratet i Trondheim	<u>kr. 15 000,00</u>
	kr. 58 695,00
Underskudd	<u>kr. 3 589,30</u>
	kr. 62 284,30
	=====

Utgifter:

Porto	kr. 4 142,10
Insekt-Nytt	kr. 24 200,00
Fauna norv. Ser. B	kr. 12 075,00
Utdeling av prosjektstøtten fra Direktoratet	kr. 15 000,00
Rekvisita	kr. 5 221,20
Støtte til lokalforeninger	kr. 200,00
Diverse	<u>kr. 1 446,00</u>
	kr. 62 284,30
	=====

Status pr. 08.12.87:

Aktiva:		Passiva:	
Postgiro	kr. 969,63	Kapitalkonto	kr. 1 649,63
Postsparebank	kr. 472,00		
Kasse	<u>kr. 208,00</u>		
	kr. 1 649,63		<u>kr. 1 649,63</u>
	=====		=====

Oslo, den 11. desember 1987

Revidert, Ås, den 6.1.1988

Lise Hofsvang
kasserer

Trygve Rygg
revisor

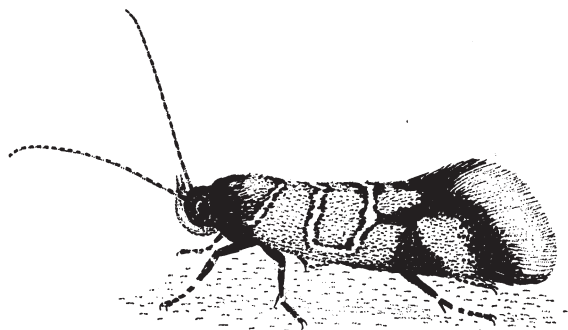
REGNSKAP FOR INSEKT-NYTT 2.12.1986 - 11.12.1987

Kassabeholdning	2.12. 1986	kr.	0,00
Postgiro	2.12. 1986	kr.	2 709,70
Tilskudd fra NEF		kr.	24 200,00
Annonser		kr.	650,00
Andre inntekter		kr.	110,00
Trykking av Insekt-Nytt			kr. 23 168,50
Porto			kr. 1 089,31
Kontorrekvisita - foto			kr. 820,80
Utgifter skrivemaskin			<u>kr. 1 274,88</u>
Sum pr. 11.12. 1987		kr.	27 669,70
			kr. 26 353,49
Bal. kassabeh.	11.12. 1987		kr. 0,00
Bal. postgiro	11.12. 1987		<u>kr. 1 316,21</u>
Hovedsum		kr.	27 669,70
			<u>kr. 27 669,70</u>

Revidert og funnet i orden, Ås den 6.1. 1988.

Jan Henrik Simonsen
kasserer

Trygve Rygg
revisor

Nye medlemmer i NEF etter 10/5-1986

Her følger en liste over medlemmer innmeldt etter 10/5-86, d.v.s. de som har meldt seg inn etter Insekt-Nytts temanummer "Entomologien i Norge" (nr. 2/86).

Almaas, Tor Jørgen, Fjordgløttveien 21, 7053 Ranheim.
 Bekkevold, Kim E., Bergmester Bachkes vei 6, 7017 Trondheim.
 Berggren, Kai, Vågsbygd Ringvei 42B, 4620 Vågsbygd.
 Berge, Rune, Roaveien 29, 2600 Lillehammer.
 Birkemo, Tone, Dalbakkvn. 104, 0682 Oslo 6.
 Bjørnstad, Anders, Oppsalstubben 7 B, 0685 Oslo 6.
 Bolghaug, Ronny, 6390 Vestnes.
 Bondgård, Terje, Rønningsvn. 3, 7045 Trondheim.
 Davidsson, Kaj, Hjalmars väg 15, S-289 00 Knislinge, Sverige.
 Demmo, Reidar, Aalls gt. 3, 3600 Kongsberg.
 Entomologiska föreningen i Dalarna, c/o Bjørn Cederberg, Kristineborgs-gatan 5 E, S-792 00 Mora, Sverige.
 Engmo, Atle, Jotunveien 29, 1750 Halden.
 Fjellstad, Bjørn M., c/o Berntsen & Boe A/S, Håvard Martinsens v. 27, 0978 Oslo 9.
 Halvorsen, Fritz Harald, Orreveien 2, 3250 Larvik.
 Gjerstad, Dag, Dramsv. 112, 9000 Tromsø.
 Hansen, Sigmund K., Kristiansro 4, 3700 Skien.
 Iversen, Jan Ingar, Kaigt. 17B, 9950 Vardø.
 Jensen, Odd Sverre, Sinselveien 28, 0572 Oslo 5.
 Johansen, Frode, Dronningens gt. 3, 1800 Askim.
 Johannessen, Willy, "Kveldsro", Blylaget, 1450 Nesoddtangen.
 Lindsetmo, Dag Arve, c/o O. Wilhelmsen, Solbu, 7320 Fanrem.
 Lønnve, Ole Jørgen, Postboks 186, 1344 Haslum.
 Nagypal, Tony P., Prof. Smith's allé 49, 3048 Drammen.
 Nicolaisen, Per Ivar, Karen Blekkans v. 2B, 7037 Trondheim.
 Norrvall, Dag Helge, c/o Vik, St. Halvards gt. 25A, 0192 Oslo 1.
 Numme, Linda, Steinbekkvn. 8, 1472 Fjellhammar.
 Nygårdshaug, Gert, Saxegaards gt. 3, 0192 Oslo 1.
 Philipsen, Holger, Zoologisk institutt, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Bülow'svej 13, DK-1870 Fredriksberg, Danmark.
 Rein, Jan Ove, Yggdrasilvn. 1 D, 7033 Trondheim.
 Rognlid, Reidun, Opstadveien 30, 9700 Lakselv.
 Selås, Vidar, 4845 Selåsvatn.
 Sture, Odd, Prestvannet St.Hjem, i-103, 9000 Tromsø.
 Sommervoll, Dag Einar, Austliveien 8, 1400 Ski.
 Svele, Peter, Anna Rogstads vei 14, 0592 Oslo 5.
 Sæbø, Per Chr., Eskevikveien 30, 1750 Halden.
 Volden, Anette, Claus Riis gt. 6 B, 0457 Oslo 4.
 Weidow, Bengt, Frejgatan 11, S-532 00 Skara, Sverige.
 Wolden, Rune, Ålsvegen, 2770 Jaren.
 Aase, Steinar, Hellaveien 17, 3140 Borgheim.

Nytt fra lokallagene

Årsmeldinger fra lokallagene 1987

ENTOMOLOGISK KLUBB, BERGEN

Klubben er ikke formelt organisert. I "organisasjonskomiteen" har Arild Fjeldså og Lita Greve Jensen sittet. I høstsemesteret-87 også Trond Andersen.

Det ble arrangert to møter i 1987, 24. februar holdt Lita Greve Jensen et kortere innlegg om Båndfluer (Tephritidae) i Norge. På samme møte fortalte Trond Andersen nytt om norske Trichoptera, og Bjarne A. Meidell avsluttet med et referat fra en hovedfags-ekskursjon til Madeira i april 1986, hvor det deltok ansatte og studenter fra Zoologisk Museum, Universitetet i Bergen.

10. november var det et møte med presentasjon av sommerens fangst, eller rettere sagt, de siste somres fangst. Torstein Solhøy, Geir E.E. Søli, Arild Fjeldså og Lita Greve Jensen demonstrerte nye og interessante funn av Acari, Diptera, Strepsiptera og Neuroptera fra inn- og utland. Begge møtene var rimelig bra besøkt.

Klubben har et lite lager av insektnåler som selges til skoler og enkeltpersoner. Videre har klubben innkjøpt og selger videre (til innkjøpspris) eksemplarer av NEF's "Innsamling og preparering av insekter" Insekt-Nytt Nr.2/3-1984 (Årg. 9).

I forbindelse med skoleklasser som har vært på omvisning i den entomologiske samlingen på muséet, har en også nyttet høve til å utdele NEF's brosjyre "Interessert i insekter/Insektsamling som hobby" og "Insektsamling, en spennende hobby".

Klubbens adresse er som før: Entomologisk Klubb, c/o Lita Greve Jensen, Zoologisk Museum, Musépllass 3, 5014 Bergen.

Medlemmer fra andre lokalforeninger som gjester Bergen er velkommen!

For Entomologisk Klubb, Bergen
Lita Greve Jensen.

DRAMMENSLAGET / NEF

Året 1987 har vært et aktivt år med 4 møter med foredrag, sommerens fangst og 2 ekskursjoner. Kort fortalt har møtene vært som følger:

Lauritz Sømme om "Insekter i Antarktis".

Årsmøte, og planlegging av prosjekter. Dageksekursjon til Bastøya utenfor Horten.

Nattlokking på MIF-hytta.

Sommerens fangst.

Sigmund Hågvar om "Vern av insekter".

Julemøte med foredrag fra den fjerne Østen, ved Øistein Berg.

Det ble i vår satt i gang et prosjekt om utbredelsen av *Thymelicus lineola*. På grunn av få observasjoner ble vi enige om å la det gå enda et par år før noen konklusjoner blir tatt.

Midtsommers fikk vi forespørsel fra Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Buskerud om innsamling av insekter i og ved Miletjern (Mjøndalen) til bruk i skoleundervisningen i distriktet. Dette sa vi ja til og vi har så vidt kommet i gang, men vi har hele sesongen 1988 på oss. Vi kommer tilbake til dette i en fyldigere rapport etter som prosjektet skrider frem.

Til slutt bør også nevnes at vi har mottatt kr. 12 000,- fra Lyches Fond i Drammen til innkjøp av binokularlupe. Fantastisk, ikke sant?!

Styret har bestått av: Devegg Ruud, (formann), Lars Ove Hansen, (alt mulig) og Espen Bergsmark, (sekretær).

For Drammenslaget/NEF:
Devegg Ruud

JÆREN ENTOMOLOGKLUBB

Den første halvdel av 1987 var preget av vanlig møteaktivitet, som for oss vil si ett møte pr. måned på Sandnes videregående skole i biologirommet. Møteprogrammet så slik ut:

28. januar: "Finmark på kryss og tvers med hæv og fiskestang". Tore Nielsen fortalte og viste lysbilder.

25. februar: Årsmøte med filmer om dagsommerfugler og edderkopper, tatt opp på video. Styret for 1987 har vært: formann: Jan Arne Stenløkk, nestformann: Arnfinn Nilsen, kasserer: Eva Songe Paulsen, varammann: Helge Lyberg, sekretær: Osmund Bakkevoll.

25. mars: "Norges jordløpere (*Carabus*)" av Jan Arne Stenløkk. Lysbilder og bestemmelsesnøkkel som ble prøvet på medlemmenes materiale.

29. april: "Opprustning før sommeren - utstyr og innføring i norske insekter". En enkel nøkkel over norske insektordener ble delt ut til medlemmene. Muligheter for å lage hov med materiale som klubben hadde kjøpt inn.

20. mai: Samlinger av insekter på Stavanger Museum. Dette var en del kasser med eldre materiale, bl.a. norske eksemplarer av trebukken *Cerambyx scopolii* (Risør). Samt video om skadeinsekter, særlig husbukk.

Møtene har vært besøkt av opptil 15 medlemmer. Totalt har JEK hatt 31 medlemmer i 1987. Vi har også prosjekter gående, bl.a. undersøkelse av Mosvannet før og etter Rotenon-forgiftning av "ugressfisk", før utsetting av ørret. Kan vi se noen forandring

i insektfaunaen? Vi håper å komme tilbake senere med en artikkel i "Insekt-Nytt" om dette.

Dessverre ble siste halvdel av 1987 preget av at tre av styremedlemmene ble opptatt med hovedfagseksamen, skolegang og utenlandsopphold. Det var derfor bare ett møte, den 10 september.

Videre fremover håper vi på å få med flere medlemmer, noe vi vil forsøke ved utstilling, avisomtale og mer virksomhet rettet mot skoler og andre målgrupper. Vi vil også satse mer på feltvirksomhet, delvis turer, men også kartlegging av Rogalands insekter.

Vi tror 1988 vil bli et interessant år for entomologene i distriktet vårt, og vi håper å se flest mulig av NEF's medlemmer på vår pinsesamling 20 - 23 mai.

Jan Arne Stenløkk.

LARVIK INSEKT KLUBB (LIK)

Sesongen 1987 var den våteste i LIK's minne, med rekordstore nedbørmengder i beste klette / fangsttid. Men dette til tross, har de fleste medlemmene hatt sin beste sesong.

Møtevirksomheten har vært liten i år, med kun to store møter, der de fleste aktive medlemmene deltok. I tillegg til de to store møtene, har vi hatt en del "uregistrerte" kosemøter.

På ekskursjonssiden har det vært større aktivitet, med deltagelse ved pinsearrangementet som den største, der fem medlemmer var med.

Foruten sondering av vårt eget terreng, har vi også besøkt lokaliteter i Telemark, Aust Agder og Rogaland.

Larvik arrangerte også i år en "kulturade", der vi deltok med en utstilling.

Et av medlemmene har hatt lynkurs i entomologiske fangstmetoder for en del biologilærere ved Ranvik Ungdomsskole utenfor Sandefjord.

Bjørnar Borgersen.

NEFOA

I løpet av året har det vært holdt 7 møter. Et av møtene ble holdt hjemme hos Fred Midtgaard. Ellers har alle møtene vært på Zoologisk museum. Frammøtet har variert mellom 12 og 17.

I pinsen arrangerte NEFOA en ekskursion med Sem gård i Asker som base. Cirka 30 personer deltok. I tillegg var ca. 10 personer innom på dagsbesøk.

Ekskursjonen til Hurum 8. august samlet bare 3 deltakere.

Styret har i 1987 hatt følgende sammensetning: formann: Leif Aarvik, nestformann: Preben Ottesen, sekretær og kasserer: Fred Midtgaard, styremedlem: Heimo O. Pöyhönen.

Det er fortsatt slik at foreningen først og fremst appellerer til amatører/samlere. Dette kan skyldes at fagentomologene får dekket sine behov for faglig kontakt gjennom andre fora. Derfor ser vi klart behovet for en virksomhet der amatørerne kan treffes.

Leif Aarvik.

TROMSØ ENTOMOLOGISKE KLUBB

Aktiviteten har vært liten i 1987. Dette skyldes lite medlemstall og at sentrale personer har vært fraværende. Det har ikke vært holdt noen medlemsmøter. Et annonsert insektforedrag høsten 1987 er utsatt til i 1988.

Arne Nilssen.

ØSTFOLD ENTOMOLOGISKE FORENING

Virksomheten i Østfold har vært noe laber i 1987. Det skyldes nok noe det dårlige været, som pleide å slå til for fullt på turene våre. Møtene har også vært dårlig besøkt, men en hard kjerne har holdt ut. Det har vært avholdt 5 møter og 2 turer. Innkallingene

skjer ved et "nyhets-skrift", et hefte der vi også sprer annen informasjon. Den enkelte har nok samlet litt i år også, vi har bare vært så opptatt på hvert vårt hold. Med ett medlem i Vardø, ett i Rollag og ett som leder av Østfold Naturvern, kan det være vanskelig å samle styrkene. I 1988 håper jeg imidlertid på stor oppslutning - spesielt om utstillingen vi skal ha i mai på Jeløy. Dette bør også bli en vervekkampanje!

Thor Jan Olsen

Ekstraordinært årsmøte

Torsdag 14. april 1988 KL. 19⁰⁰, Avd. for Zoologi, 3. etg. Kristine Bonnevis hus (Biologibygningen), Blindern.

1. Godkjenning av revidert regnskap. Regnskapet som ble fremlagt på årsmøtet 11. desember var ikke revidert. Regnskapet ble revidert pr. 6. januar 1988, og revisor hadde ingen bemerkninger. Det reviderte regnskapet vil bli gjengitt i Insekt-Nytt nr. 1/88.

2. Vern av invertebrater. Hvorfor og hvordan?

Innlegg ved bl.a. Sigmund Hågvar og Karl Erik Zachariassen. Diskusjon.

Insektutstilling i Larvik

Under kulturmønstringen "Kulturaden -85" i Larvik 1985 (26 aug. - 1 sept.) bidro Larvik Insekt Klubb (L.I.K.) med en større utstilling (Se I.N. nr. 4/85).

I tidsrommet 29 mai - 4 juni arrangerte Larvik i år en ny "Kulturade", og vi i L.I.K. ble invitert til å delta med en ny utstilling. Vi takket ja, og tre medlemmer stilte ut, mens de andre hjalp til ellers.

Utstillingen denne gang var ikke så stor som den forrige, selv om plassen var mye større (et hjørne i en idrettshall).

Fra skolen like ved hallen (Mesterfjellet skole) fikk vi låne to store insektplansjer, og en kasse med sommerfugler fra den over 100 år gamle samlingen. Denne spesielle kassen var et meget populært utstillingsobjekt.

Fra en av byens forretninger (Kontor Effekter) fikk vi låne to lysluper. Dette gjorde sitt til at folk kunne se enkelte detaljer på dyra lettere.

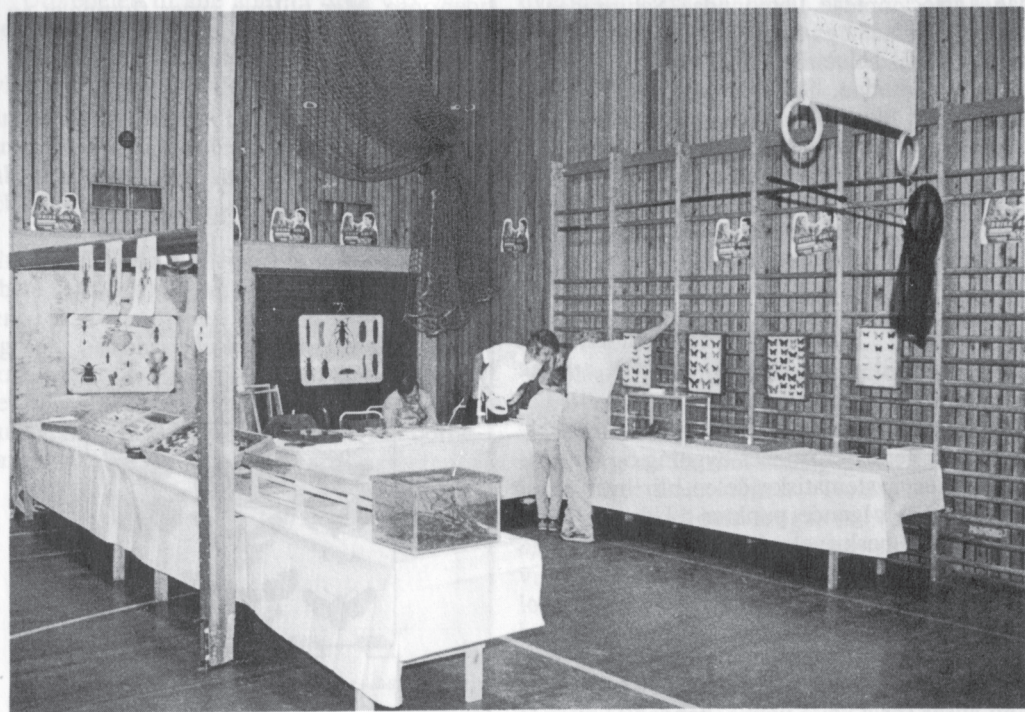
Av andre populære utstillingsobjekter kan nevnes: to kasser med insekter fra Larvikdistriktet; glassbur med levende vandrepinner; levende maurløvelarver fra Gotland og ei stor afrikansk goliathbille.

Vi sjente litt ut til siden, og hadde en stor tarantell gående i ei glasskasse, og et par kasser med døde skorpioner.

Det ble også arrangert en konkurranse der deltagerne skulle prøve å finne ut hvilke utstilte insekter som hadde følgende navn: humlesvermer, nesehornbille, skorpionflue, snutebille, hornsikade og bloddråpesvermer. De aller fleste klarte å tippe rett, og en vinner fikk ei insektkasse med sommerfugler fra Larvikdistriktet.

Denne gangen husket vi på å stille ut noen barkbiller også.

Bjørnar Borgersen

Siste finsjekk før dørene kan åpnes for publikum. Foto: Jan Arne Stenløkk.

de Freina, J.J. & Witt, T.J. 1987.
Die Bombyces und Sphinges der Westpalaearktis.
 708 s. Pris ca. kr. 1750,-.

Ikke siden Seitz (1909 - 13) publiserte sitt verk om de palearktiske spinnere og svermere, har et tilsvarende verk om denne gruppen sett dagens lys. Det foreliggende arbeid omfatter følgende familier: Nolidae, Arctiidae, Syntomidae, Dilobidae, Lymantriidae, Notodontidae, Thaumetopoeidae, Thyretidae, Bombycidae, Brahmaeidae, Endromidae, Lasiocampidae, Lemoniidae, Saturniidae og Sphingidae. Det arbeides med et bind 2 som bl.a. vil behandle Cossidae, Limacodidae, Zygaenidae, Sesiidae, Psychidae og Hepialidae. Man har altså valgt å samle alle disse familiene - som i et "naturlig" system til dels står langt fra hverandre - i én sekk, "Bombyces" og "Sphinges". Denne grupperingen som har lange tradisjoner, tar ikke hensyn til den utvikling som har vært innenfor storsystematikken i de siste tiår. Men den er praktisk.

Boka er en solid murstein, på hele 708 sider. Innledningsvis er det generelle kapitler om fredning av sommerfugler, ordforklaringer, omtale av genitalorganenes bygning og funksjon. I den systematiske delen blir hver art behandlet i følgende punkter: Utbredelse, synonymer, beskrivelse av imago, flygetid, habitat, variasjon, litteraturhenviing(er) til beskrivelse av tidligere stadier og klekking. Til slutt, under punktet "Gefährdungsgrad" omtales artenes hyppighet og om de er truet og bør beskyttes av vernetiltak. Underarter som anses for å være valide, behandles etter samme mønster.

Det er en diagnose til hver familie, men man savner dette når det gjelder slektene. I mange tilfeller hadde det vært ønskelig med en begrunnelse for hvorfor nettopp den og den slektsinndeling er valgt. Det er heller ingen bestemmelsesnøkler til slekter og arter.

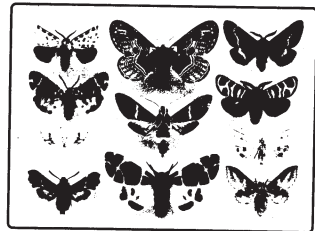
Forfatterne har i noen tilfeller vært forsiktige med oppsplitting i små slekter. For eksempel oppfattes *Spiris*, med arten *striata*, som synonym til *Coscinia*. Slekten *Eligmodonta*, med arten *zigzac*, og *Tri-thophia*, med *tritophus*, oppfattes som synonymer til *Notodonta*. Dette er i overensstemmelse med nyere arbeider om Notodontidae. Imidlertid opprettholdes slektene *Ochrostigma* og *Ptilodontella*. De bør vel heller oppfattes som synonymer til henholdsvis *Drymonia* og *Ptilodon*. I Lymantriidae er den gamle slekten *Orgyia* delt i *Orgia* og *Teia*. Tilsvarende er slekten *Euproctis* delt i *Euproctis* og *Sphrageidus*. Slekten Thaumetopoea er delt i tre slekter. Om disse endringene på slektsnivå vil bli akseptert, får tiden vise. Mer tvilsom synes flyttingen av *ceroela* fra slekten *Eilema* til en egen slekt *Setema* å være.

Die Bombyces und Sphinges der Westpalaearktis

(INSICATA LEPIDOPTERA)

Ein umfassendes, reich illustriertes Bestimmungsbuch europäischer und nordwestafrikanischer Nachtfalter

Josef J. de Freina Thomas J. Witt

Edition Forschung & Wissenschaft Verlag GmbH, München

Forfatterne har vært meget kritiske når det gjelder de tallrike underarter som har vært beskrevet, og en mengde av disse er blitt synonymisert. Det er kjærkomment at noen rydder opp i virvaret av underartsnavn som mange arter har vært belemret med. De fleste er beskrevet uten tilstrekkelige undersøkelser av variasjonen innen hele utbredelsesområdet. På dette området har forfatterne gjort en nyttig jobb.

Forfatterne har publisert tallrike artikler som forarbeider tilboka. Her er taksonomiske og nomenklatoriske endringer begrunnet.

Det er 46 fotografiske fargetavler av fremragende kvalitet. Alle viktige former av de variable artene er avbildet. Eksempelvis vises 30 eksemplarer av furuspinneren, *Dendrolimus pini*. Det er videre 6 sider med biotopbilder. I tekstdelen er det tallrike strektegninger av morfologiske detaljer, spesielt genitalier, som kan være til hjelp ved bestemmelsen.

Utbredelen til alle arter er også vist ved hjelp av karter.

Bak i boka er det et historisk kapittel med avbildninger og omtale av entomologer fra Linnés tid og frem til i dag. Det er interessant å få vite litt mer om hva som skjuler seg bak velkjente navn som Hübner, Herrich-Schäffer etc.

Alt i alt er boka et meget grundig og nyttig arbeid som helt sikkert vil forbli et standardverk i årtier fremover. For en lepidopterolog som utelukkende beskjeftiger seg med Skandinavias fauna er ikke boka noe "must". Det finnes billigere litteratur som dekker vår fauna. Men hvis man ønsker å utvide horisonten, så...

Leif Aarvik

Møteprogram for lokallagene

Drammenslaget/NEF

Vinter (vår?)-eksursjon: Søndag 24. april. Faktisk regner vi med å finne en mengde insekter. Vi begynner ved Miletjern i Mjøndalen og gjennomgår prosjektet vårt der. Er det bart på bakken kommer vi til å sette ut billefeller også. Fred Midtgaard blir med som ekspert fra sentralt hold. Videre kjører vi opp i Solbergåsen hvor vi regner med at det er full vår allerede.

Møtested: Foran Bragernes kirke kl. 10.00, presis.

Øy-eksursjon: Lørdag 28 - søndag 29. mai. Vi drar ut til de kalkrike øyene i midtre Oslofjord. Vi vil prøve å få til et treff med overnatting på Langøya, hvis det lar seg gjøre. Hvis ikke har vi et alternativ på Bjerkøya (Sande kommune, Vestfold). Muligens tar vi også en tur over til Mølen (Hurum kommune, Buskerud). Ta med lamper, prepareringsutstyr, mat, sovepose og litteratur (flora).

Møtested: Avhengig av hvilket alternativ vi velger. Ring Devegg (03-833643) eller Espen (03-817012) for koordinering av skyss etc.

Jotunheimen-tur: Torsdag 11 - søndag 14. august. Vi drar til fjells. Planen er å kjøre opp til Gjendesheim (torsdag kveld) og ta første båt inn til Gjendebu fredag morgen. Med dette stedet som utgangspunkt kan vi ta korte turer flere steder. Trekkplaster for turen er naturligvis fangst av *Parnassius apollo*, som vi nesten kan garantere. Men vi vil også medbringe aggregat for bruk til nattlokking. Vi ligger i telt eller inne på Gjendebu fjellstue. Ryggsekken bør inneholde bl.a. mat, genser, sovepose + fangstutstyr.

Møtested: Koordinering av transport ved Devegg (833643) og Espen (817012).

SPENNENDE FORTSETTELSES- SERIE FRA VIRKELIGHETEN:

DE FØRSTE ÅR

Av BJØRN A. SAGVOLDEN

Jeg begynte tidlig å interessere meg for naturens mange kryp. Alt fra pattedyr og fugler (jeg har samlet både fjær og egg) til fisk. Denne aktiviteten dabbet etter hvert ganske kraftig, og de minste kom mer og mer i fokus. I min ungdomstid på Rjukan rappa jeg ganske ofte knappenålene til mor, særlig de med store fargede hoder. Det måtte jo være fint. Nålene ble brukt til å penetrere grasshopper og humler. Disse dyrene er for lengst blitt klannerføde.

På slutten av 60 tallet reiste jeg til sjøss, og etter en tid der fant jeg ut at i de farvann vi seilte rimelig nær land, og med gunstig fra-landsvind, kunne det komme insekter ombord i båten. Disse forvillet seg inn i vifte-rom og lugarer, og flere kunne fanges på dekk.

Ved Afrikas vestkyst (Dakar) ble vi innvadert av en sverm knelere. En annen dag, ved Libya, var båten full av tistelsommerfugler (*Vanessa cardui*). Det var sommerfugler i alle luftfiltre i slike mengder at de tettet seg til.

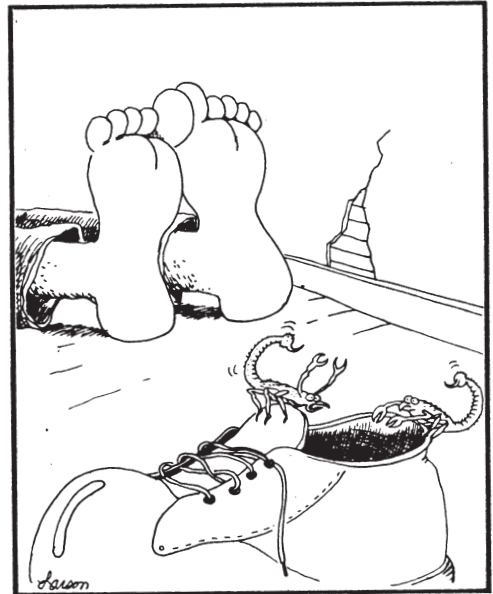
Avlivningsmiddelet som ble brukt av en "hyper-amatør" i utenriksfart var lynol. De fleste kreperte av dette. En februar dag utenfor kysten av Elfenbenskysten fikk jeg derimot problemer. På den ene utelampa akterut satt det en oleandersvermer (*Daphnis nerii*). Denne ble behørlig fanget og satt til avlivning ved at krapylet ble lastet inn på kjøttfrysen i 28 minusgrader. Da var dets dager talte. Denne svermeren skal jeg komme tilbake til ved en senere anledning.

Et annet beist som voldet meg besvær var en 22 cm lang gresshoppe som kom flyvende og satte seg på låret mitt en dag jeg satt å hvilte på dekk. Det var på Trinidad & Tobago. Etter mye strev fant jeg ut at eneste

utvei var koking. Samme endelikt ble det for noen svære Scarabider - nesehornbiller. Mange av dyrene fra denne perioden er fremdeles intakt.

I 1976 mønstret jeg av for godt. Raskt fikk jeg de norske dyrene på netthinna. De store flotte utenlandske dyrene ble stuet sammen på ei isoporplate og stappa inn i et skap på Stærnes gård i Rollag. Her ble grunnlaget for dagens interessante hobby lagt.

Spennende fortsettelse i neste nummer...

"There I was! Asleep in this little cave here, when suddenly I was attacked by this hideous thing with five heads!"

Rettledning for bidragsytene

Manuskripter må være feilfrie, men enkelte overstrykninger og rettelser i manus godkjennes såfremt de er tydelige. Alle større artikler (over én side i bladet) må være maskinskrevet, helst med dobbelt linjeavstand. Mindre arbeider kan være håndskrevne hvis de er meget tydelige (dette gjelder særlig navn). Det er også mulig å sende inn manuskripter på disketter, IBM- eller Macintosh-kompatible (h.h.v. 5.25" og 3.5").

Insekt-Nyttets populærvitenskapelige hovedartikler struktureres som følger: 1) *Overskrift* 2) *Forfatteren(ens navn)* 3) *Artikkelen*, gjerne innledet med en kort tekst som fanger leserens oppmerksomhet og som trykkes med fete typer (en ingress). Splitt hovedteksten opp med mellomtitler. Bruk populære mellomtitler, eks. "Fra malurt til tusenfryd" istedenfor "Næringsplanter". 4) *Evt. takk til medhjelpere* 5) *Litteraturliste* 6) *Forfatteren(ens adresse(r))* 7) *Billedtekster* 8) *Evt. tabeller*.

Alle disse punktene kan følge rett etter hverandre i manus. *Latinske navn* understrekes i manus. Send

bare ett eksemplar av manus. Bruk forøvrig tidligere nr. av Insekt-Nytt som eksempel.

Illustrasjoner. Vi oppfordrer bidragsytene til å legge ved fotografier og/eller tegninger. Insekt-Nytt limes opp i A4-format. Tegninger, figurer og tabeller bør derfor innleveres ferdige til å klistres inn i bladet, tilpasset 8.8 cm bredde for én spalte, eller 18.5 cm over to spalter. Dette vil spare redaksjonen for både tid og penger, men vi kan forminske dersom det er umulig å levere de ønskede formater. Fotografier innleveres uavhengig av spaltebreddene, men send ikke svart/hvit fotos som er vesentlig mindre enn den planlagte størrelse i bladet. Fargedias kan innleveres, men svart/hvit bilder gir best kvalitet. Store tabeller bør innleveres ferdige til trykk (altså som illustrasjoner).

Korrektur. Forfattere av større artikler vil få tilsendt et eksemplar for retting av trykkfeil. Det må sendes tilbake til redaksjonen senest et par dager etter at man mottar det. Store endringer i manuskriptet godtas ikke. Korrektur av små artikler og notiser foretas av redaksjonen.

Norsk Entomologisk Forening

Postboks 70, 1432 Ås-NLH.

Postgiro: 5 44 09 20, Brattvollveien 107, 1164 Oslo 11.

Styret:

Formann: Karl Erik Zachariassen, Zoologisk institutt, Universitetet i Trondheim, 7055 Dragvoll ((02) 596299). *Nestformann:* Sigmund Hågvar, NISK, Postboks 61, 1432 Ås-NLH ((02) 949683). *Sekretær:* Trond Hofsvang, Postboks 70, 1432 Ås-NLH ((02) 949423). *Kasserer:* Lise Hofsvang, Brattvollveien 107, 1164 Oslo 11 ((02)281756). *Styremedlemmer:* Fred Midtgaard, Parallellen 19 A, 1430 Ås ((02) 942357) - Tore R. Nielsen, Sandvedhagen 8, 4300 Sandnes ((04) 667767) - Lars Ove Hansen, Sparavollen 23, 3021 Drammen ((03) 835640).

Distributør: (Salg av trykksaker fra NEF).

Jac. Fjeldalen, Postboks 70, 1432 Ås-NLH ((02) 949439).

Kontaktpersoner for de forskjellige insektgrupper:

Teger: Sigmund Hågvar, NISK, Postboks 61, 1432 Ås-NLH ((02) 949683). *Bladlus:* Christian Stenseth, Postboks 70, 1432 Ås-NLH ((02) 949441). *Sommerfugler:* Leif Aarvik, Nyborgveien 19 A, 1430 Ås ((02) 942466). *Tovinger:* Tore R. Nielsen, Sandvedhagen 8, 4300 Sandnes ((04) 667767). *Biller:* Torstein Kvamme, NISK, Postboks 61, 1432 Ås-NLH ((02) 949693). *Årevinger:* Fred Midtgaard, Parallellen 19 A, 1430 Ås ((02) 942357). *Andre grupper / generelle spørsmål:* Trond Hofsvang, Postboks 70, 1432 Ås-NLH ((02) 949423).

Lokalforeninger i NEF:

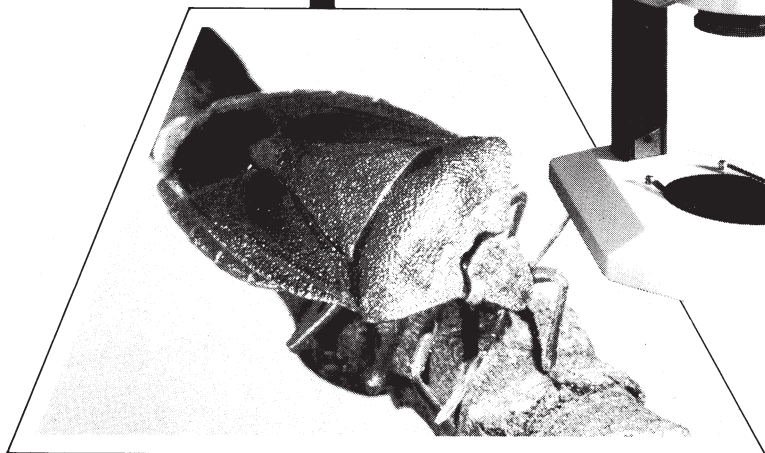
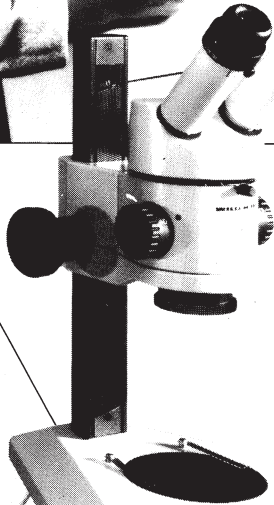
Tromsø entomologiske klubb, v/Arne Nilssen, Tromsø museum, 9000 Tromsø. *Trøndelagsgruppa av NEF,* v/Ragnar Bjerke, Zoologisk institutt, Universitetet i Trondheim, 7055 Dragvoll. *Entomologiske klubb i Bergen,* v/Lita Greve Jensen, Zoologisk museum, Muséplass 3, 5014 Bergen. *Jæren entomologklubb,* v/Jan Arne Stenløkk, Øvre Stokkavei 15, 4023 Stavanger. *Larvik Insekt Klubb,* v/Bjørnar Borgersen, Gonveien 61 B, 3260 Østre Halsen. *Drammenslaget NEF,* v/Devegg Ruud, Tomineborgveien 52, 3011 Drammen. *NEF avd. Oslo & Akershus,* v/Leif Aarvik, Nyborgveien 19 A, 1430 Ås. *Østfold entomologiske forening,* v/Thor Jan Olsen, Postboks 1062 Valaskjold, 1701 Sarpsborg.

KVALITET DU KAN STOLE PÅ

WILD nye stereo-systemmikroskop M3 for alle rutineoppgaver.

Dette enestående systemet gir deg WILD kvalitet og gjennomført moduloppbygging til en meget gunstig pris:

- Tre-trinn, fem-trinn forstørrelsesveksler eller en optikkdel med 1:6 zoom og for alle 3 modeller forstørrelser opp til 256 X.
- Binokulart, stereoskopisk bilde eller koaksial betraktning med optikkholder S.
- Modulsystemet gir mulighet for enhver tenkelig kombinasjon av stativer, lyskilder, binokulartuber, fotoutstyr og mye annet praktisk tilleggsutstyr.

WILD LEITZ AS

Postboks 48 Veitvet
0518 Oslo 5

Østre Aker vei 162
0596 Oslo 5

Telefon 02-25 22 70
Telefax 02-16 32 32